Է. ՏԱՐԻ 1988 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 21 ՆԱԽԱՍԱՐԴ 4383 – Հ. Տ. 31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1890 – Ն. Տ. 12 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1890 – ՀԻՃՐ. 27 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1308 ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.

[illegible] ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ [illegible] ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

در علیه ده غلطه ده نورادونكيان خاننده آرهولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

[illegible]	160
[illegible]	80
[illegible]	40
[illegible]	200
[illegible]	100
Օտար երկիրներ [illegible]	56
[illegible]	28

[illegible]
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 31 ՕԳՈՍՏՈՍ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԸՆԴՀԱՆՐԱՑԻՆ ԽՆԴԻՐՔ Ի ՖՐԱՆՍԱ

Պ. Ժիւլ Սիմոնէ ետքն, ուրիշ ո՛չ նուազ համբաւաւոր հրապարակագիր և տնտեսագէտ մը, Պ. Փօլ Լ.—Պոլիէօ, Տէպա-ի մէջ երկարօրէն իր կարծիքը կը յայտնէ ֆրանսական ազգաբնակութեան նուազման վրայ. Այս անժխտելի իրողութեան պատճառները սապէս կը բացատրէ. Դարուս սկիզբէն ի վեր, ֆրանսական ժողովրդեան կենաց պայմանք փոփոխեցան երեք տեսակէտներով. — Բարեկեցութիւնն աւելի ընդհանրացաւ (Ֆրանսայի մէջ.) Ի բաց առեալ հեռաւոր և մեկուսի գաւառներ, բովանդակ ժողովրդեան իմացական վիճակը փոխուեցաւ՝ անփոփոխ դաստիարակութեամբ մը որ՝ մանաւանդ քանի մը տարիներէ հետէ՝ առաջուան չափ կապ չունի կրօնային գաղափարաց հետ. դաստիարակութիւն մը որ աւելի ինքնասէր, աւելի փառասէր և նուազ համբերող կ'ընէ զմարդ, որ և քան զեւս կը մղէ հարստութեան, բարեկեցութեան և պատուոյ ու ճոխութեանց մէջ մնալ կենաց միակ կէտ նպատակին. Ուրիշ փոփոխութիւն մը այն եղաւ որ ընկերային բեռներ մեծապէս աւելցան, մանաւանդ զինուորական ծառայութեան տեսակէտով. Զինուորագրութեան տարեկան թիւն ամ ըստ ամէ աւելցաւ Լուի Փիլիփի թագաւորութեան օրով՝ բաղդատմամբ Նափոլէոնի Առաջնոյ իշխանութեան յաջորդող Պուրպոնեան թագաւորութեան, և Երկրորդ կայսրութեան օրով բաղդատմամբ Լուի Փիլիփի թագաւորութեան. Ապա եկաւ պարտաւորիչ և զինուորական ծառայութիւն ժողովրդեան ամեն դասուց համար, 18 ամիս և ապա 13 ամիս զինուորական վարժութիւնք, որոցմէ զերծ չեն թողուիր ամուսնացեալ մարդիկն եւս. Ասոնք այս երեք պատճառներով Ֆրանսայի մէջ ամ ըստ ամէ կը նուազին ամուսնութիւնք և ծնունդք. Բայց Տէպա-ի յօդուածագրին կարծեօք, երկրորդ պատճառն է գլխաւորն, այսինքն՝ կրօնական և բարոյական դաստիարակութեան տկարանալն է գլխաւոր պատճառ որ ֆրանսացի երիտասարդք օրինաւոր ամուսնութիւններ կնքելու հետամուտ չեն լինիր, և ապօրէն կենակցութեամբք իրենց բնական պէտքը գոհացնելով կը շատանան.

. . .

Թէպէտ ո՛չ մէկ եւրոպեան ազգ ֆրանսական ազգին չափ ետ մնացած է բազմամարդութեան աճման տեսակէտով, բայց մխիթարական երեւոյթներ ալ չեն պակսիր. որովհետեւ Պ. Պոլիէօ կը գտնէ թէ ամեն քաղաքակիրթ ազգեր դէպ ի նոյն մոլութիւն կը տարուին, թէեւ նուազագոյն համեմատութեամբք. Ցայս վայր ո՛չ մին Ֆրանսայի չափ նոյն մոլութեանն բռնուած է, բայց քառորդ դար մը կամ կէս դար չանցած նոյն յետախաղաց շարժում գծալի պիտի լինի նաեւ միւս քաղաքակիրթ ազգաց վրայ եւս. Վիճակագիր Պ. Թօվիլ կը ցուցնէ թէ միայն Աւստրիօ-Հունգարիոյ մէջ ծննդոց համեմատութիւնը նոյն մնացած է 1865էն մինչեւ 1882-83. Նոյն միջոցին Իտալիոյ մէջ ծննդոց համեմատութիւնն իջած է 10,000 բնակչաց վրայ 383է 369ի, Բրուսսիոյ մէջ 391էն 363ի, Պաւիերայի մէջ 369է 362ի, Հոլլանտիոյ մէջ 359է 351ի, Զուիցերիոյ մէջ 355էն 325ի, Պելժիոյ մէջ 314էն 305ի, Անգլիոյ մէջ 355էն 327ի. Սկովտիոյ և Իռլանտայի մէջ ծննդոց համեմատութիւնն այն աստիճանին իջած է ուր կը գտնուի Ֆրանսայի մէջ, այսինքն՝ 249էն 236ի իջած է, 10,000 բնակչի վրայ.

. .

Ի՞նչ պէտք է ընել որ Ֆրանսայի մէջ ամուսնութեանց և ծննդոց նուազմամբ ժողովրդեան թիւն եւս չնուազի, և Ֆրանսա օր մը՝ իր բնակչաց սակաւութեան պատճառաւ՝ երկրորդ կարգի Տէրութեան մը աստիճան չիջնէ. Ասոր դարմանը պարզ է, կ'ըսէ Տէպա-ի յօդուածագիրը. Զաւակ չունեցողն ուրիշի զաւակը կ'որդեգրէ. Ֆրանսա նոյնը կրնայ ընել. Քանի որ Ֆրանսա քիչ զաւակ ունի և քանի որ երթալով քիչ զաւակ պիտի ունենայ, պէտք է իր դուռները կրնակի վրայ բանայ օտարահպատակաց առջեւ, զորս պէտք է փութայ ընդունիլ ֆրանսական ազգութեան (հպատակութեան) մէջ, կամ գէթ անոնց զաւակներն, յօժարին թէ ոչ. Ինքնին հաւկիթ ածած չլինելով, կրնայ ուրիշի հաւկիթներուն վրայ թուխս նստիլ, և իր նոր ձագեր անշուշտ իրեն պիտի հետեւին, սիրեն պիտի զինք, թէ՛ սովորութեամբ և թէ կրթութեամբ. Այս է վճռական դարմանը.—տարին 100,000 օտարահպատակներ ֆրանսացնել, ֆրանսական հպատակ ընդունիլ, որով ծննդոց թերին կը լըցուի. Այսպէս ըրին հին Հռոմայեցիներն ալ իրենց պատմութեան երկրորդ շրջանին մէջ, որով քանի մը դարեր աւելի տեւեց իրենց տիրապետութիւն և իշխանութիւն, թէեւ վերջնական աղէտին առաջքը չառնուեցաւ. Ստացեալ մեծ գիրք մը քանի մը դարեր աւելի տեւել տալն եւս բան մ'է. Եւ յետոյ, արդի ընկերութիւնք հիներէն աւելի բազմաթիւ լինելով և այլապէս կազմակերպեալ, ֆրանսական ազգն, օտարահպատակաց որդեգրութեամբ քանի մը դարեր եւս իր գիրքը պահելէն ետքը, թերեւս անկէ անդին իր ճամբայն գտնէ, և իր ազգային գոյութիւն չխորտակի վերջնապէս. Ֆրանսացի հայրենասէր հրապարակագիրը զայս կը յուսայ և կը փափաքի այն տեսութեամբ մանաւանդ թէ ուրիշ մեծ ազգեր եւս օր մը զերծ պիտի չմնան նոյն չարիքէ, յորմէ այժմ կը նեղուի Ֆրանսա, այսինքն՝ անոնց մէջ ալ ծնունդք եւս քան զեւս պիտի պակսին.

Հիմնաւո՞ր է Պ. Փօլ Լ.—Պոլիէօի յոյսն. Եթէ ստոյգ է թէ ուրիշ եւրոպեան ազգեր եւս դատապարտեալ են ամուսնութեանց և ծննդոց նուազում կրելու, ուրեմն ի՞նչպէս ամեն տարի 100,000ական որդեգիր պիտի տան՝ Ֆրանսայի բազմամարդութեան պակասը լրացնելու համար. Հիմա կըրնան տալ, որովհետեւ կ'աճին ու կը բարգաւաճին ամ ըստ ամէ. Եւ երբ շրջակայ քաղաքակիրթ ազգերն իսկ պակասը չկարենայ լրացնել, Ֆրանսա ո՞ւր պիտի դիմէ.— Անշուշտ ոչ-քաղաքակիրթ ցեղերու, որոցմէ շատ կայ իր գաղթականութեանց մէջ. Ըսել է պիտի գայ ժամանակ մը ուր Ափրիկէի խափշիկներն և Ասիոյ դեղնագոյն կամ պղնձագոյն ցեղերը կոչուին Ֆրանսայի բազմամարդութեան պակասը լրացնել. Իրաւ է որ մինչեւ այն ատեն շատ ջուր պիտի անցնի Եփրատի կամուրջներուն տակէն. Մինչեւ այն հեռաւոր դարեր ի՞նչ մեծ փոփոխումներ պիտի պատահին աշխարհի չորս կողմ. Ո՞րչափ պիտի զարգանան ամեն ազգք և ազինք, ո՞րչափ պիտի քաղաքակըրթուին, բարեկարգուին ու բարգաւաճին արեւելեան երկիրք, ընդ որս Թուրքիա. Այդ մեծ դէպքն արձանագրելու համար այն ատեն պիտի գտնուի՞ Արեւելք մը. Գուշակեցէք, եթէ կը համարձակիք.

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԼԵԶՈՒԱՑ

Ամերիկեան թերթի մը մէջ կը կարդանք.

Լեզուն որով Շէքսփիր և Միլտոն գրեցին՝ հազիւ վեց միլիոն հոգւոյ լեզուն էր, և երբ Ուաշինկթըն եղաւ առաջին նախագահ Միացեալ Նահանգաց, 16 միլիոնէ աւելի չէին անգլիախօսք աշխարհիս երեսը. Նոյն միջոցին (աւելի քան դար մը յառաջ) ֆրանսերէնն էր մայրենի լեզու աւելի քան 30 միլիոն անձանց, և հեղինակք ամէնք կը հաւատէին թէ ֆրանսախօսք յիսուն միլիոնի կը հասնէին 1789 ի մեծ յեղափոխութեան պահուն.

Քառասուն կամ յիսուն տարի յառաջ, անգլիախօսք և գերմանախօսք հաւասարաթիւ էին. Բայց հիմա անգլիերէնն ուրիշ ամեն քաղաքակիրթ լեզու գերազանցած է մեծապէս. Այսօր գերմաներէն կը խօսին 10 միլիոն անձինք Աւստրիօ-Հունգարիոյ Տէրութեան մէջ, 46 միլիոն անձինք գերման կայսրութեան մէջ, 40,000 Պելժիոյ մէջ, երկու միլիոն՝ Զուիցերիոյ մէջ. Միացեալ Նահանգաց մէջ եւս երկու միլիոն անձինք գերմանախօս են, որով իբր 60 միլիոն անձինք գերմաներէն կը խօսին. Ֆրանսախօս ժողովուրդք գերմանախօս ժողովուրդներէն նուազ են. Ֆրանսայի 38 միլիոն բնակիչներէն զատ, 200,000 Ալզաս-Լօռէնցիք, 600,000 անձինք ի Զուիցերիա, մէկ միլիոն անձինք ի Միացեալ Նահանգս և ի Գանատա, 600,000 (°) ի Հայիթի, մէկ ու կէս միլիոն անձինք (°) ի Ճէզայիր, Հնդկաստան, Ամերիկեան կղզիք (Արեւմտեան Հընդիկք) և յԱփրիկէ, ընդամենն 45 միլիոն ֆրանսախօս ժողովուրդք.

Իսկ անգլիերէն կը խօսին Բրիտանեան կղզեաց 38 միլիոն բնակիչներէն 37 միլիոնն. (Մնացեալ մէկ միլիոնն՝ յԻռլանտա, ի Կալլէս և ի հիւսիսային Սկովտիա՝ կելտերէն խժդժալուր բարբառներ կը խօսին.) Անգլիերէն կը խօսին Միացեալ Նահանգաց 60 միլիոնէ աւելի բնակիչներէն իբր 57 միլիոնը. չորս միլիոն անձինք ի Գանատա, երեք միլիոն յԱւստրալիա, 3,700,000 անձինք (°) ամերիկեան կղզեաց (Արեւմտեան Հնդիկք) մէջ, նաեւ մէկ միլիոն ի Հնդկաստան և այլ բրիտանեան գաղթականութեանց մէջ,— համագումար անգլիախօս ժողովրդոց՝ իբր 105 միլիոն.

Թէեւ Զէ-հօ Թայմզ այսպէս կը հաշուէ, բայց ուրիշ վիճակագրեր ի հաշիւ կ'առնուն նաեւ սպաներէնն, ուրիշ քաղաքակիրթ լեզու մը, որ ֆրանսերէնէ աւելի կը խօսուի. որովհետեւ Մեքսիկոյէ մինչեւ ի կեդրոնական Ամերիկա, և անտի՝ ամերիկեան կղզեներէն անցնելով՝ մինչեւ ի ծայրագոյն կէտ Հարաւային Ամերիկայի, Ամերիկայի երրեակ մասանց մէջ, սպաներէնը տիրապետող լեզուն է. Այս ճշգագոյն հաշուով ֆրանսերէնը չորրորդ կը մնայ խօսողներու բազմութեան կողմէ, անգլիախօսք իբր 105 միլիոն, գերմանախօսք իբր 60 միլիոն, սպաներէնախօսք գրեթէ նոյնչափ, և ֆրանսախօսք 45 միլիոնէ մինչեւ 50 միլիոն, առ առաւելն.

Այս տեսութեամբ շահագրգիռ վիճակագրութիւն մ'ալ սա է.— Աշխարհիս վրայ հրատարակուող 41.000 լրագրերէն 17.000ն անգլիերէն են, 7.500ը գերմաներէն, 6.800ը ֆրանսերէն, 1.800ը սպաներէն և 1.500ն իտալերէն. Սպաներէն խօսողներ թէեւ ֆրանսերէն խօսողներէն աւելի բազմաթիւ են, բայց ֆրանսախօս ժողովրդոց չափ յառաջադէմ չեն քաղաքակրթութեան տեսակէտով. Ասոր՝ նուազութիւն սպաներէն լրագրոց բաղդատմամբ ֆրանսերէն հրատարակութեանց.

Ցուցեալ 41.000 լրագրոց 24.000ն յԵւրոպա կը հրատարակի. Ամենէն աւելի ի Գերմանիա (5.500 լրագիր), ապա Ֆրանսա (4.100), Անգլիա (4.000), Աւստրիա-Հունգարիա (3.500), Իտալիա (1.400), Սպանիա (850), Ռուսիա (800).

. .

Լեզուաց այս վիճակագրութիւն ճշգիւ կը համապատասխանէ բազմամարդութեան մասին վիճակագրութեան. Ինչպէս հարիւր տարի յառաջ ֆրանսախօսք ամենէն բազմաթիւ էին, Ֆրանսացիք եւս ամենէն աւելի բազմամարդ ազգն էին քաղաքակիրթ մեծ ազգաց կարգին մէջ. Եւ ինչպէս այսօր լեզուի մասին, ժամանակին բերմամբ բազմամարդութեան մասին եւս Ֆրանսացիք մեծ ազգաց շարքին մէջ ի չորրորդ կարգ կրնան իջնել այժմեան բարքերով ու ընթացքով.

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պ. Քրիսփի լուծեց հակաւստրեան Իռէտէնթեան ընկերակցութիւններն, Աւստրիոյ հետ հաշտ մնալու համար. Բայց 20-30 տարի յառաջ, Պ. Քրիսփի համախոհ էր այս Իռէտէնթեանց, որոց ամենէն ծայրայեղ անդամակիցը կրնար համարուիլ իր յանդգնութեամբ. Իսկ դրից այս անկերպ հակասութիւն ոչ նուազ զուարճանութիւն կը հրաւիրէ իր վրայ.— Երեկի յեղափոխականն որ յեղափոխականներ ի կարգ ածել կը ձեռնարկէ՝ ի՞նչ յաջողութիւն կրնայ յուսալ. Իտալիոյ Իռէտէնթեանք նախարարապետ Պ. Քրիսփիի խիստ տնօրինութիւններէն շատ չեն ահաբեկիր. Որոշեցին ուրիշ անունով յառաջ տանիլ իրենց գործն. Եւ գիտէ՞ք ինչ անուն ընտրեցին. Ասուհետեւ պիտի յորջորջուին «Ֆրանչէսքօ Քրիսփիի Ակումբներ». Որոշեցին նաեւ կարմիր դրօշ մ'ունենալ, որուն մէջտեղը պիտի պարզուի Պ. Քրիսփիի 20 տարի առաջուան կենդանագիրն. Հիմակ ի՞նչ երեսով Պ. Քրիսփի խստութիւն ի գործ պիտի դնէ այս նորակազմ Ակմբոց դէմ, որք առաջիններէն ոչ նուազ հակաւստրեան գիտումներ ունին. Զայս կը հարցունեն արմատական լրագիրք Իտալիոյ, և հետաքրքրական է Պ. Քրիսփիի տալիք պատասխանը.

Ի ԽՐՈՒԱԹԻԱ

Խրուաթք մեծաւ ցնծութեամբ տօնեցին իրենց հայրենասէր եպիսկոպոսին, Ստրոսմայէրի ձեռնադրութեան 40ամեակը. Ստրոսմայէր եպիսկոպոս իր հմտութեամբը, իր բարուց մաքրութեամբ և իր ազգային-խրուաթական հայրենասիրութեամբ սիրելի եղած է ո՛չ միայն իր ազգին այլ և ամեն սլաւ ժողովրդոց. Վատիկանի վերջին ժողովոյն մէջ անսխալութեան վարդապետութեան հրատարակման դէմ խօսեցաւ, բայց և այնպէս երեսէ չինկաւ, և արդի Պապէն պատիւներ ալ տեսաւ. Ստրոսմայէր իր եպիսկոպոսական քաղաքը—Տիաքովար—զարդարեց հոյակապ մայր-եկեղեցւով մը, և իր տարեկան 300 հազար ֆր. ի եկամտից մեծագոյն մասը կը գործածէ դպրոցներու բացման և ազգային ու կրթական գրոց սփռման. Իբր սլաւական հայրենասիրութեամբ ատելի եղած է Մաճառներուն, որք իրենց տիրապետութեան ոխերիմ թշնամիներէն մին կը համարեն զնա, և անիրաւ չեն. որովհետեւ 1850ին Ստրոսմայէր Տիաքովարի եպիսկոպոս կարգեցաւ ի ձեռն Խրուաթիոյ այն ժամանակի Փոխարքայ փառաւոր Եէլլաչիչ խրուաթ զօրապետին, որ երկու տարի յառաջ զէն ի ձեռին մեծաւ քաջութեամբ պաշտպանած էր Խրուաթիոյ անկախութիւնը Մաճառաց դէմ. Աւստրիոյ բանակին զօրաբանակաց մէջ գրեթէ Եէլլաչիչ միայն էր որ յաղթեց Մաճառներուն. Եէլլաչիչէ պաշտպանեալ եպիսկոպոս մը Մաճառաց բարեկամ չէր կրնար լինել հարկաւ. Ստրոսմայէր սլաւական գաղափարի առաքեալ նկատած է ինքզինք ամեն ժամանակ, կաթոլիկ Սլաւներն յորդորելով սիրով վարուիլ օրթոտոքս Սլաւներուն հետ. 1888 տարւոյն մէջ Ստրոսմայէր եղական առիթ մը ձեռք ձգեց այս զգացումն յայտնելու. Ռուսք ի Քիեւ կը տօնէին Քրիստոնէութեան ի Ռուսիա մուտ գտնելուն 900րդ տարեդարձը. Ստրոսմայէր Քիեւի Համալսարանին Տնօրէնութեան խնդակցական երկար հեռագիր մը ուղղեց, որ սա բառերով կը վերջանար. «Աստուած օրհնէ զՌուսիա, ճշմարիտ հաւատքը տայ նմա, և օգնէ նմա քրիստոնէական գործունէութեամբ կատարելու՝ բայց ի միւս պաշտօններէն՝ նաեւ այն պատմական պաշտօն զոր Աստուած սահմանած է զնա կատարել». Այս հեռագիրը որ բոլորովին անմեղ թուեցաւ բազմաց, ընդհակառակն բուռն զայրոյթ պատճառեց ի Փեշթա. Պ. Թիսա դիտողութիւններ ըրաւ կայսեր, որ մի քանի շաբաթ ետքն ի Խրուաթիա պատահելով Ստրոսմայէր եպիսկոպոսին, խստիւ պախարակեց զնա՝ ըսելով. «Երբ այդ հեռագիրը գրեցիք, Տէր Եպիսկոպոս, հասկցա՞ք թէ ո՛րչափ յանցանք կը գործէիք Եկեղեցւոյ և Պետութեան դէմ». Եպիսկոպոսն անվրդով պատասխանեց. «Վեհափառ Տէր, իմ խիղճս չի մեղադրեր զիս». Ըսաւ և մեկնեցաւ հայրենասէր եպիսկոպոսն, որուն այն գիշեր իր քաղաքին մէջ ժողովուրդն ինքնաբուխ լուսավառութեամբ պատիւ ու ցոյց ըրաւ.

Իր յոբելեանին առթիւ, Ստրոսմայէր Աւստրիոյ ամեն սլաւ ժողովրդոց կողմէ խնդակցական հեռագիրներ ստացաւ.

Ի ՊՈՀԵՄԻԱ

Փրակայի նահանգային երեսփոխանական ժողովոյն յաւելուածական ընտրութեանց մէջ, Երիտասարդ Չէխք յաղթանակ տարին բովանդակ գծին վրայ, և յաղթուեցան Ծեր Չէխք, որք կը ջատագովեն կայսերական կառավարութեան հետ իրաւախոհութիւն՝ Երիտասարդ Չէխերուն յուզած խնդրոց վրայ.

Ի սկզբան կը յուսացուէր թէ չէխ ազգը, կայս. կառավարութեան բարեյօժար տրամադրութեանց անսալով, այժմ պիտի տար ազգին ծեր կամ պահպանողական կուսակցութեան, որ նահանգային ժողովոյն մէջ մեծամասնութիւն ստանալով, իրաւախոհութեան քաղաքականութիւնն ի գլուխ պիտի հանէր գերման տարրին հետ. Բայց Երիտասարդ Չէխերուն ընտրական յաջողութիւններէն դատելով, այս յոյս ի դերեւ ելնել կը թուի.

Ի ՊԵՐԼԻՆ

Անցեալ օր կը նշանակէինք Պերլինի ճարտարագործական ցուցահանդէսի յառաջդիմութիւնն, իբր գործարանաց եւս քան զեւս զարգանալու վիճակն, իբր առեւտրական յարաբերութեանց յառաջանալ զարգացումն. Այս առթիւ կը կարդանք եւրոպեան լրագրաց մէջ թէ հողերուն արժէքն ամեն ենթադրութենէ գեր ի վեր համեմատութեամբք կը բարձրանայ Պերլինի մէջ. Օրինակ մը բաւ է. Միւլլերպոթրաւէ փողոցին մէջ, մաս մը գետին որ իբր քառորդ դար յառաջ 9,600 մարքի ծախուած էր Պ. Ֆրիցէի կողմէ առ հիւպատոս Պ. Քարօ, այսօր [illegible] աւելի կ'արժէ. Երկու միլիոն մարք քանի մը շաբաթ յառաջ տրուեցաւ, բայց Պ. Քարօ—առայժմ—երեք միլիոն մարքէ պակաս չի տար. Ի՞նչ կը զգայ արդեօք Պ. Ֆրիցէ, որ նմանապէս ողջ է.

27

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԽԵԼԱԳԱՐԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՆԿՈՒՄԸ

Ատենօք, այդ հեղեղատն ամեհի ջրվէժ մըն էր որուն փրփրադէզ ջուրերը Միջերկրականին մէջ կը թափուէին. սակայն մարդուն հանճարը մեքենելով անոր դէմ՝ զսպեց զայն. Հիմակ, այդ հեղեղատի ջուրերը թումբերու մէջ առնուելով և ուղղութիւնը փոխուելով, կը ծառայեն ոռոգելու այն հողերը զորս կը ծածկեն Մէնդոնը զարդարող հազարաւոր լիմոնենիք.

Այդ հեղեղատին վրայ, որ գեղանկար վայրի մը մէջտեղ փորուած է և ինքնին իսկ շահեկան տեսիլ մը կ'ընծայէ, միակամար կամուրջ մը ձգուած է, մեծ յանդգնութեամբ, որուն երկու ծայրերը կը կենան Ֆրանսացի և Իտալացի մաքսապետք.

Լաուէզի կոմսը Նիսէն Մէնդոն տանող ճամբուն մէկ մասն ընթացած էր առանց կառապանին խօսք ուղղելու. Իտալացի մըն էր սա որ հազիւ Ֆրանսերէն քանի մը բառ գիտէր. բայց կոմսն այնքան լաւ կը խօսէր իտալերէնն իբր թէ Ֆիօրէնձայի կամ Հռոմի մէջ ծնած ըլլար.

Կէս օրին մօտ, ուղեւորք կանգ առին Թիւապին գիւղին առջեւ, ձիերուն վարսակ տալու և զանոնք հանգստացնելու, ու միանգամայն իրենք ալ քիչ մը սնունդ առնելու համար. Այս պատճառաւ Պ. տը Լաուէզ ստիպուեցաւ քանի մը խօսք ուղղել իտալացւոյն որ սքանչացած կ'երեւէր ֆրանսացի մը տեսնելուն համար որ իրեն չափ և թերեւս իրմէ լաւագոյն կերպով կը խօսէր իր լեզուն.

Լռութիւնը խզուած էր այս կերպով.

Երբ ճամբայ ելան, կոմսն յանկարծ խօսքը իտալացւոյն ուղղեց.

—Անունդ ի՞նչ է, հարցուց.

—Լուիճի, վսեմափայլ տէր, պատասխանեց իտալացին.

—Երկա՞ր ատեն է որ Նիս կը գտնուիս.

—Երեք տարիէ ի վեր.

—Մէնդոնը ծանօ՞թ է քեզ.

—Շատ լաւ ծանօթ.

—Յաճախ կ'երթա՞ս հոն.

—Այս միջոցիս շաբաթը մէկ քանի անգամ. բայց լաւ եղանակին, երբ ճամբորդները բազմաթիւ են, գրեթէ ամեն օր կ'երթամ.

—Ուրեմն պիտի կրնաս տեղեկութիւն տալ ինծի.

—Պատրաստ եմ ձեր հրամանաց, վսեմափայլ Տէր.

—Ես Մէնդոն կ'երթամ վիլլա մը վարձելու ուր մտադիր եմ անցունել քանի մը ամիս. Այդ բնակարանը գտնելու համար որո՞ւ դիմելու եմ.

—Ճիաքոմօ Բէրսանիին, վսեմափայլ տէր. Բոլոր ազնուական օտարականք անոր տունը կ'երթան. Եթէ ուրիշ անգամ Մէնդոն այցելած ըլլայիք, պիտի գիտնայիք թէ կարելի չէ այնտեղ վայելուչ բընակարան մը գտնել, առանց սինեոր Բէրսանիին դիմելու. Ինքը կը ճանչնայ զիս, և եթէ ձեր վսեմութիւնը կ'ուզէ, իր տունը կ'առաջնորդեմ զձեզ. Ես առաջնորդած եմ և ֆրանսացիներ ու անգլիացիներ Ճիաքոմօ Բէրսանիի հետ յարաբերութեան մէջ կը դնեմ. Դեռ վերջերս երիտասարդ Ֆրանսացի մը ներկայացուցի որ ձեր վըսեմութեան պէս կը փափագէր վիլլա մը վարձել ամառը Մէնդոն անցունելու համար իր կնոջ և զաւկին հետ.

Կոմսը սարսուռ մը ունեցաւ.

—Ա՞հ, ըրաւ.

—Կը վստահեցնեմ ձեր վսեմութիւնը թէ Ճիաքոմօ Բէրսանի շատ լաւ կը կարգադրէ գործերը.

—Քիչ մը առաջ յիշած Ֆրանսացիդ Մէնդոն տանո՞ղը դո՞ւն էիր.

—Այո՛, վսեմափայլ տէր.

—Երկար ատեն կա՞յ.

—Վեց օր.

—Եւ հետը կին մը ու մանո՞ւկ մը կար.

—Ո՛չ այդ օրը, վսեմափայլ տէր. Ֆըրանսացին առանձին Մէնդոն տարի և իր խնդրանօք՝ սինեոր Բէրսանիի տունն առաջնորդեցի.

—Ու իրեն վիլլա՞ մը վարձեց.

—Այո՛, վսեմափայլ տէր.

—Ո՞ր, գիտե՞ս.

—Ո՛չ, տէր. Քաղաքին մէջ յանձնարարութիւններ ունէի կատարելիք, և Ֆրանսացին Ճիաքոմօ Բէրսանիին հետ թողուցի. Վիլլան վարձելէն յետոյ, եկաւ գտաւ զիս և զինքը Նիս բերի նորէն. Յաջորդ օրը դարձեալ Մէնդոն դարձուցի, այս անգամ կնոջը ու զաւկին հետ.

Կոմսին սիրտը կը բաբախէր բուռն սաստկութեամբ.

Տարակոյս չէր մնար թէ, երիտասարդ Ֆրանսացին որուն վրայ կը խօսէր կառապանը, Սանգաքի դերակատն ըլլալու էր, և այն՝ զոր կինը կը կարծէր, Լաուէզի կոմսուհին. իսկ մանուկը իր աղջիկն էր, իր սիրեցեալ փոքրիկ Լիւսին.

Իտալացին շարունակեց.

—Սիննորան մանկամարդ սիրուն կին մըն է, տխուր և մելամաղձոտ. Իր հիւանդագին դէմքէն հասկցայ թէ շատ պէտք ունէր երկար ատեն Մէնդոն բնակելու.

—Իսկ աղա՞ն, հարցուց կոմսը խռովեալ ձայնով մը, քաջառո՞ղջ էր.

—Պզտիկ աղջիկ մըն էր, երեսին գոյնը քիչ մը նետած, բայց թռչնիկի մը պէս արթուն. Տեսնէիք ինչպէս կը խօսէր. Չէ՛, այդ աղջիկը հիւանդ ըլլալու չէր. Մայրը շատ կը սիրէր զայն. ճամբան մինչեւ վերջը կը համբուրէր.

Այս խօսքերը տարօրինակ նշոյլ մը փայլեցուցին կոմսին աչաց մէջ. Այնպէս մը զգաց, իբր թէ զուարթութեան սուր մը կը մխէին սրտին մէջ.

—Իսկ միւսը... ամուսի՞նը, հարցուց խեղդուկ ձայնով մը. Ինքն ալ կը համբուրէ՞ր զայն.

Իտալացին գլուխը օրօրեց.

Եւ պատասխանն ամբողջացնելու համար, յարեց.

—Բայց աղան գրկողը ինքը չէր, այլ մայրը.

Կոմսը սփոփալից հառաչանք մը արձակեց.

—Ուրեմն, ըսաւ խօսակցութեան վերջ տալու համար, երբ Մէնդոն հասնինք, զիս Ճիաքոմօ Բէրսանիի տունը կը տանիս.

Եւ գլխարկը գլխուն վրայ սեղմելով, թէ՛ արեւուն ճառագայթներէն պաշտպանուելու և թէ՛ դէմքը ծածկելու համար, դէպի ետեւ նետուեցաւ և կառքին մէկ անկիւնը կծկուեցաւ.

Ժամ մը ետքը Մէնդոն հասան.

Լուիճի իր ճամբորդը նախ և առաջ տարաւ այն պանդոկն ուր ինք կ'իջեւանէր սովորաբար. յետոյ, երբ պաշտօն եղաւ որ ձին առատ վարսակ և լաւ խոտիք մը ունենայ, կոմսին քով գնաց որ պանդոկին բակին մէջ իրեն կ'սպասէր.

—Հիմակ, ըսաւ, ձեր վսեմութիւնը պիտի առաջնորդեմ Ճիաքոմօ Բէրսանիի տունը.

—Երթանք, պատասխանեց կոմսը.

Կարգ մը նեղ ու մթին փողոցներէ անցան, և տասը վայրկեան չափ քալելէ յետոյ, իտալացին կանգ առաւ ըսելով.

—Հոս է.

Խանութի մը առջեւ կը գտնուէին որուն պատուհանաց ապակիներուն վրայ թուղթեր փակցուած էին, քիչ շատ կատարեալ ծանօթութիւններ պարունակող տուներու, պարտէզներու, վարձու կամ ծախու գետիններու վրայ.

—Դուն պանդոկ կը դառնաս, ըսաւ Լուիճիին, և հոն ինծի կ'սպասես. Չըլլայ որ այնտեղէն հեռանաս, վասն զի հաւանաբար քիչ մը վերջը քեզի պէտք պիտի ունենամ.

—Կ'սպասեմ, վսեմափայլ տէր. Բայց խնդրեմ, չի մոռնաք ըսել Ճիաքոմօին թէ ես էի ձեզ խորհուրդ տուողը որ իրեն դիմէք.

—Անհո՛գ եղիր.

Իտալացին հեռացաւ և կոմսը խանութ մտաւ. Մարդ մը կար հոն, թղթերով ծածկուած սեղանի մը առջեւ նստած. Դրան բացուելուն աղմուկը լսելով, գլուխը վեր առաւ, յետոյ ոտքի ելաւ և խոնարհաբար բարեւեց այցելուն.

—Կրնա՞մ սինեոր Ճիաքոմօ Բէրսանիին հետ խօսիլ, հարցուց Պ. տը Լաուէզ.

—Ինչպէ՞ս չէ, պարոն, հրամմեցէք նստեցէք. Ճիաքոմօ Բէրսանին ես եմ. ի՞նչ կերպով կրնամ ծառայել ձեզ.

—Թերեւս երկու կամ երեք օրէն փոքր վիլլա մը վարձելու պէտք ունենամ.

—Ճիշդ ձեր ուզածին պէս տուն մը կայ, պարոն. սքանչելի փոքրիկ վիլլա մը, լիմոնենիներու պուրակի մը մէջտեղ, որ Միջերկրականի վրայ կը նայի.

—Տեսնենք. Ես միտք ունիմ Մէնդոնի մէջ բաւական տարածութեամբ և լաւ դիրքով հող մը գնել, որուն վրայ ես ինքըս տուն մը պիտի կառուցանեմ.

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նախընթաց օր Դատական Նախարարութեան կողմէ առ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հայրն ուղղեալ պաշտօնագիր մը կը հրաւիրէր Ն. Ամենապատուութիւնն՝ ներկայ գտնուիլ Հայոց և Յունաց Պատրիարքարաններու առանձնաշնորհմանց խնդրոյն քննութեան համար կազմեալ յանձնաժողովոյ երեկի նիստին, սակայն Ս. Պատրիարք Հայրն հիւանդ ըլլալով չ'կրցաւ երթալ։

Ն. Ամենապատուութիւն տակաւին անկողնոյ կը ծառայէ և բժշկաց ձեռամբ կը դարմանուի։

* *

Վերոյիշեալ յանձնաժողովն երէկ երկրորդ անգամ ըլլալով ի նիստ գումարեցաւ Ատլիյէի պաշտօնատան մէջ, ընդ նախագահութեամբ Դատական Նախարար Վսեմ. Րիզա փաշայի և մինչև իրիկուն խորհրդակցութիւններ կատարեց։ Ներկայ էին Վսեմ. Սաիտ ու Ցարութիւն փաշաները, Պէյլիկճի Րաիֆ էֆէնտի և Կրօնական գործոց տնօրէն Զիվէր պէյ։ Բարտուղարի պաշտօնը կը վարէր Դատական Նախարարութեան Մէքթուպճի Շէվքէթ պէյ։

Այս առթիւ Թ—ր—էէ հետեւեալը կը գրէ.

Սոյն յանձնաժողովոյ խորհրդակցութեանց վրայ թէև Բերայի լրագիրք ինչ ինչ մանրամանութիւններ հրատարակած են, սակայն ցարդ կատարուած բանակցութիւնք բոլորովին գաղտնի կը պահուին, որով հրատարակուած տեղեկութիւնք միայն ենթադրութեանց վրայ հիմնեալ են և հետեւաբար ճշմարտութենէ հեռի։

Յանձնաժողովն երբ իւր խորհրդակցութիւններն աւարտէ, արդիւնքը տեղեկագրով մը պիտի հաղորդէ Բ. Դրան, ուր հարկ եղած գործողութիւնք լրացուելէ յետոյ անտարակոյս իրաց ճշմարիտ վիճակը պիտի ծանուցուի և հետեւաբար հարկ է խնդրոյն ելքին սպասել։

Արժ. Յովսէփ Ծ. վարդապետ Այվազեան, որուն Պէօյիւքտէրէի ռուսական դեսպանատունն երթալը ծանուցինք երէկ, ներկայ գտնուեցաւ Ռուսիոյ Վեհ. կայսեր անուան տօնախմբութեան առթիւ դեսպանատան մատրան մէջ կատարուած գոհաբանական աղօթից։

Ն. Արժանապատուութիւն կրօնական արարողութիւններէն յետոյ ներկայից հետ դեսպանատան մեծ դահլիճն ելաւ և հոն դեսպանատան գործակատար Պ. Եատոֆսքիի ներկայանալով յանուն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հարկ եղած շնորհաւորութիւններն ըրաւ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(Գէտիքփաշա եւ Չէշմէ)

Վարժարանիս ԺԱ. շրջանի վերաբացումը տեղի կ'ունենայ Սեպտեմբ. 10 երկուշաբթի և անմիջապէս դասախօսութիւնք կ'սկսին։

Ներկայ տարւոյս մէջ վարժարանն ընդարձակ և օդաւէտ շէնքի մը մէջ փոխադրուած ըլլալուն նոր կարգադրութիւններ եղած են նաև լիաթոշակ գիշերօթիկներ ընդունելու։

Գաւառացի ծնողք ևս պիտի փութան անշուշտ օգուտ քաղել այն դիւրութիւններէն զոր կ'ընծայէ իրենց սոյն վարժարանը՝ խիստ չափաւոր գնով գաւառներէն գիշերօթիկ աշակերտուհիներ ընդունելով։

Ամէն կողմէն ծրի գիշերօթիկներու համար եղած առաջարկութիւնք ցաւօք ստիպուած եմք մերժել, որոշեալ թիւն արդէն լրացած ըլլալով։

Նոր աշակերտուհի տալու և մանրամասն տեղեկութիւն ստանալու համար՝ դիմել ի վարժարան ընկերութեան Պատրիարքարան փողոց թիւ 12, Սեպտեմ. 10էն սկսեալ ամէն առաւօտ առ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

1890 օգոստ. 28
Գում-գափու.

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

Աշխարհահռչակ երկրախոյզ Պ. Սթէնլիի «Ուղեւորութիւնն ի Խաւարակուռն Ափրիկէ» որ Աբէ-Լէպի մէջ իւր թերթօն հրատարակուելով այնքան անյագութեամբ յափշտակուեցաւ հասարակութենէն, այս անգամ գրքոյկի ձեւով, և մէջն ունենալով մի յատուկ քարտէս ուղեւորութեան վայրացն, հրատարակուած եղած է Բիւզանդեան գրատան կողմանէ, Աբէ-Լէպի մաքուր տպագրութեամբ, և նուէրի համար ալ մասնաւոր գեղեցիկ կազմով, եւ կը վաճառուի ի գին 3 դահեկանի, նոյն գրատան մէջ, Սեզրոս խան թիւ 5, Ղալաթիա, և ամէն գրավաճառաց քով։

ՀԱՏԸՆՏԻՐ ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ արձակ եւ ոտանաւոր ընտիր գրուածոց, աշխարհիկ լեզուաւ, հանդերձ ծանօթութեամբք (ՄԻՆԱՍ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ). Մ—ն ———ջն.

Սոյն երկասիրութիւն կրնայ իբր առաջնորդ ծառայել մաքուր և ընտիր աշխարհաբար գրելու ի պէտս դեռավարժ ուսանողաց։

Երկրորդ մասն ընդ մամլով է, և պիտի հրատարակուի ընդհուպ։ 1—2

ՄԱՍԻՍ
ՀԱՆԴԷՍ ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ

Բացուած է նոր բաժանորդագրութիւն՝ 1890 սեպտեմբեր 1էն սկսեալ, հետեւեալ պայմաններով.—Կ. Պոլսոյ համար տարեկան 20 գրուշ և գաւառաց համար մէկ քառորդ ոսկի։

Սեպտեմբեր 1ի թիւն, որ վաղը հրապարակ կ'ելլէ, կը բովանդակէ.

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ.—Ազգ. Տեսութիւն
ԳՐԻԳՈՐ ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ.—Դեն. Տէր-Աստուրով և Հայք «Եւր.»
ՍԻՊԻԼ.—Կապոյտ աչքիկը. քերթուած.
ՖԱՆԹԱԶԻՕ.—Երջանկութեան աշխարհը.
ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ.—Յուղարկաւորութենէ դարձին. Պատկեր.

(ՄԱՍԻՍի այս թուոյն հետ միասին կը տրուի 1889 սեպտեմբեր 1 էն 1890 օգոստոս 31ի շրջանին (24 թիւ) նիւթերու ցանկն եւ կախարիչը։)

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ

Գատը գիւղի «Մանկական Պարտէզը» կը բացուի սեպտեմբեր 3ին, երկուշաբթի օրը։

Վարժարանի թոշակն է՝ 30 և 40 դահեկան. Ոև իցէ պատճառաւ բացակայութեան համար ամսաթոշակը չի զեղչուիր։

Ուսմունք մասամբ ֆրանսերէն լեզուաւ պիտի աւանդուին։

7 տարեկան հասակէն սկսեալ աղջիկները կ'առնեն դաշնակի դասեր, առանց թոշակի յաւելման։

Անգլիերէն կ'աւանդուի յատուկ թոշակաւ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Կարնոյ նահանգին ընդհանուր դատախազ անուանեցաւ Ահմէտ Լութֆի էֆէնտի, կեդրոնական ընդհանուր դատախազի օգնական Արշիպեղագոսի կղզեաց նահանգին։

Կարնոյ վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Իսմայիլ էֆէնտի, նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Վանայ։

Վանայ վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Էմին էֆէնտի, նախկին շրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին և քարտուղար Եղեռնադատ ատենին։

Կարնոյ նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Բէշիր էֆէնտի, նախագահ պատժական ճիւղի նախնական դատարանին Վանայ։

Վանայ նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ անուանեցաւ Ահմէտ Վէֆիգ էֆէնտի, նախագահ պատժական ճիւղի նախնական դատարանին Կարնոյ։

Արշիպեղագոսի կղզեաց նահանգին կեդրոնական ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեցաւ Իզզէթ էֆէնտի, նախկին շրջանաւարտ Իրաւագիտական վարժարանին և քարտուղար Վճռաբեկ ատենին։

— —

Սանիյէ Միւթէմաիզի աստիճան տրուեցաւ Պետական Խորհրդոյ Նախնական ատենին առաջին օգնական անդամ Հիւսէյին էֆէնտիի։

Սանիյէի երկրորդ աստիճան՝ Վանայ Ամասիյէ գաւառակին գայմագամ Իսմէր պէյի և Կրթական Նախարարութեան բարձրագոյն վարժարանաց վարչութեան արձանագրիչ ու Պէ—րհ—ն— թէ—ր—էէ վարժարանին տնօրէն Ալեաս էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ Պետական Խորհրդոյ օգնական անդամ Րաշիտ պէյի, քարտուղար Սիւլէյման պէյի և Էնկիւրիի Պօզաղլեան գաւառակին գայմագամ Մէհմէտ էֆէնտիի։

— —

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կրէտէի կուսակալութեան խորհրդական Ճորճի փաշայի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Յունաստանի ընդհանուր հասութից գանձման տնօրէն Պ. Բալոպրիսի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ կղզիներու ոստիկան-զինուորաց հարիւրապետ Եուսուֆ էֆէնտիի։

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն երէկ կայս. պալատ գնաց և Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ստանալով Բ. Դուռը դարձաւ։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշա երէկ իւր քով հրաւիրեց Ոստիկանութեան Նախարար Նազըմ պէյն և ինչ ինչ խնդրոց վրայ խորհրդակցեցաւ։

—Ամերիկեան դեսպան Պ. Սոլոմոն Հիրշ, որ Ամերիկայէն մայրաքաղաքս վերադարձած էր, երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին հետ։

— —

ՎՍԵՄ. ՅԱԿՈԲ ՓԱՇԱ

Ելմտական Նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշա հիւանդ ըլլալով երէկ իւր պաշտօնատեղին չգնաց։

— —

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԱՒՍՏՐԻԱ

Այն ունկնդրութեան միջոցին զոր անցեալ ուրբաթ Վեհ. Սուլթանը շնորհեց աւստրիական դեսպան Պառօն տը Գալիչէի, դեսպանն իւր Վեհափառ ինքնակալին մէկ նամակն յանձնեց Ն. Վեհափառութեան, որով Ֆրանձ Եօզէֆ կայսրը կը ծանուցանէ իւր դստեր Մառի Վալէռի արքեդքսուհւոյն ամուսնութիւնը Սալվադօր արքեդուքսին հետ։

— —

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Երէկ Ռուսիոյ Վեհ. Աղեքսանդր Գ. կայսեր անուան տօնախմբութեան առթիւ Պէօյիւքտէրէի ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ գոհաբանական հանդիսաւոր աղօթքներ կարդացուեցան, ի ներկայութեան դեսպանատան գործակատար Պ. Եատոֆսքիի, դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնէից, պահակ շոգենաւի հրամանատարին ու սպայից և մայրաքաղաքիս ռուս գաղթականութեան երեւելեաց։

Եկեղեցական արարողութիւններէն յետոյ, ներկայք դեսպանատան մեծ դահլիճն ելան, ուր գործակատար Պ. Եատոֆսքիի ներկայանալով իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին։

Նաւահանգստի մէջ գտնուող օտար դեսպանատանց պահակ շոգենաւերն ինչպէս նաև ռուսական շոգենաւք դրօշակներով զարդարուած էին։

Օսմանեան պահակ շոգենաւն ևս, որ նոյնպէս դրօշակներով զարդարուած էր և մեծ կայմին վրայ պարզած էր ռուսական դրօշը, միջօրէին թնդանօթի քսան և մէկ հարուածներ արձակեց։

Կայս. պալատան կողմէ արարողապետ Միւնիր փաշա ու առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշա և Բ. Դրան կողմէ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին թարգման Վէքիլ էֆէնտի ու Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարին թարգման Միքայէլ էֆէնտի ռուսական դեսպանատուն գնացին ի շնորհաւորութիւն։

Երէկ գիշեր ռուսական դեսպանատան ամարանոցն ի Պէօյիւքտէրէ ինչպէս նաև պահակ շոգենաւը չքնաղապէս լուսազարդուած էին և հրախաղութիւնք եղան։

Դեսպանատան գործակատար Պ. Եատոֆսքի պարահանդէս մը տուաւ, որուն ներկայ էին Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշա, Մաքսային վերատեսուչ Հասան Ֆէհմի փաշա, Խարիճիյէի արարողապետ Իպրահիմ պէյ, Ֆէրիտ Վէֆիդ փաշա, Արտաքին գործոց նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի որդին Շէրիֆ պէյ, Սերպիական դեսպանը, Դարատաղի գործակատարն և այլ երեւելիք։

— —

ԵԼՄՏԱՑՈՅՑ

Լ. Հէրալտ կը ծանուցանէ թէ ելմտական նախարարութեան խնդրանօք՝ Սպարապետի Դուռը, ծովային նախարարութիւնը և արքունի թնդանօթարանը վերաքննելով իրենց արտասովոր ելմտացոյցը, անոնց վրայ մէկ երրորդ զեղչ մը ըրած են։

— —

ԻԶՄԻՐԻ ՔԱՐԱՓՈՒՆՔ

Յայտնի է թէ կայս. անձնական Գանձուն նախարարութիւնը տասնչորս միլիոն ֆրանքի գնած է Իզմիրի քարափունքը և այդ գնման ի հաշիւ երեք միլիոն վճարած է. Այժմ օսմանեան ընկերութիւն մը կազմուելու վրայ է յիշեալ քարափանց շահագործումն ստանձնելու համար և կըսուի թէ Օսմ. Պանքան մասնակցութիւն ունի այս գործին մէջ։

— —

ԱՐԳԻԼԵԱԼ ԼՐԱԳԻՐՔ

Հ—էէ—Բ կ'իմանայ թէ Յունաստանի լրագրաց ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեր է։

— —

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱ

Ստ—էէ—Ը լրագրոյ բարեկամ թղթակիցը կը գրէ. —«Օսմ. կայս. Պանքային նպաստաւոր շատ մը զրոյցներ կը շրջին այս միջոցիս. Ոմանք կը հաւատան թէ յիշեալ հաստատութիւն ստանձնելու վրայ է ծխախոտի մենավաճառն ի Պարսկաստան. ոս իրաւ է թէ աւստրիական Քրէտի-Անշթալթ դրամատան հետ, որուն տնօրէն կարգուեցաւ Պլում փաշա, հաստատեալ բարեաց յարաբերութիւնք անտարակոյս մեծապէս պիտի աւելցունեն Օսմ. Պանքային ելմտական զօրութիւնը։»

— —

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Առողջապահական յանձնաժողովն երէկ ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ներքին գործոց նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշայի։

Յանձնաժողովը նկատողութեան առաւ Բաղաքապետութեան կողմէ մատուցեալ տեղեկագրերն ի մասին հանրային մաքրութեան և անոր վրայ խորհրդակցութիւններ կատարեց։

Յանձնաժողովոյ նիստէն յետոյ Վսեմ. Միւնիր փաշա Մեծ-Եպարքոսին քով գնաց և տեսակցեցաւ Ն. Բարձրութեան հետ։

— —

ՊՈԼՍՈՅ ՔԼԻՒԲԸ

Պոլսոյ Առեւտրական Նորահաստատ Ակումբի բացումը նախընթաց օր կատարուեցաւ ի Բինմէօ-Խան, ակումբի կեդրոնատեղին, ուր հացկերոյթ մը տրուեցաւ այս առթիւ. Բառասուն անդամք, ներկայացուցիչք Պոլսոյ առեւտրական դասուն, ներկայ էին սեղանին զոր պատրաստած էր ճաշարանապետ Մկրտիչ էֆ. Թօգաթլեան. Կարգադիր մասնախումբը կը կազմէին տեարք՝ Լ. Պինս, Ա. Կորկօլի, Գ. Կիւմիւշկէրտան, Էմ. Մէրճանոֆ, Պ. Պօզտարի և Ս. Վայս, որք իրենց նախագահ ընտրած էին Օսմ. կայս. Պանքայի Պոլսոյ ճիւղին տնօրէն Պ. Ժիւլիւս Մէյլինճէնը։

Սեղանի վրայ առաջին բաժակն առաջարկեց Պ. Մէյլինճէն՝ Վեհ. Սուլթանի կենաց, հակիրճ բանախօսութեամբ մը գծելով Թուրքիոյ ելմտական և առեւտրական յառաջդիմութիւններն ընդ հովանեաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան. Բոլոր ներկայք յոտնկայս և «Կեցցէ Վեհ. Սուլթան» գոչելով պարպեցին իրենց բաժակները։ Քիչ վերջը խօսք առաւ Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտան և հետեւեալ բանախօսութիւնն արտասանեց.

Տեարք.—Այս Ակումբի հաստատման նպատակը մի միայն նիւթական պէտքի մը գոհացումն տալ չէ, որ երկար ատենէ ի վեր զգալի կըլլար. Ակումբը մեզ միջոց տալով այստեղ գումարիլ ամեն օր և գործոց վրայ մեր տեսութիւնները պարզել, դիւրութիւն պիտի ընծայէ յոյժ փափուկ պաշտօն մը կատարելու, այն է լրջօրէն ուսումնասիրել այն միջոցներ որոցմով կարելի է եթէ ոչ ի բաց վանել, գէթ կասեցնել մեր վաճառականութեան սպառնացող վտանգը։

Գիտէք, տեարք, որ ատենօք մեր քաղաքը կեդրոն մըն էր ամեն գործառնութեանց, սակայն պարագայից բերմամբ, զորս աւելորդ է յիշեցնել, այս կացութիւն զգալապէս փոխուեցաւ. Մեզ անկ է այժմ, գէթ մասամբ ձեռք ձգել այդ բարգաւաճումը, ինչ ինչ տնօրինութեանց առիթ տալով, որոց գիտակ էք արդէն, և որոց հետեւանքը պէտք է ըլլայ ծաւալել մեր վաճառականութիւնը. Այս գործ պիտի դիւրանայ մանաւանդ այնու զի լուսամիտ Վեհապետն որ կ'իշխէ մեր երկրին ճակատագրին, պիտի հաճի հոգ տանիլ մեր դատին այն հայրական հոգածութեամբ զոր կը շնորհէ Իւր ընդարձակածաւալ կայսրութեան բարեկեցութեան ու զարգացման վերաբերեալ ամեն բանի. Ներեցէք ինձ ուրեմն, տեարք, այս բաժակն առաջարկել մեր Ակումբի բարգաւաճման։

Յետոյ յաջորդաբար բաժակ առաջարկեցին Գալուստ էֆ. Կիւլպէնկեան Պոլսոյ վաճառականութեան զարգացման համար, Թ. Փափազեան էֆ. Նախագահ Պ. Մէյլինճէնի կենաց որուն կը պատկանի Ակումբի հաստատման նախաձեռնութիւնը, և Պ. Մէյլինճէն՝ Ակումբի մասնախումբին կենաց։

Այս մասնախմբի անդամներն են՝ Ագոպ էֆ. Պ. Պ. Լ. Պինս, Պօզտարի, Վ. Բայլարտ, Ա. Կորկօլի, Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտան, Տիգրան էֆ. Գարակէօզեան, Սենեքերիմ էֆ. Մանուկեան, Պ. Պ. Ժ. Մէրճանոֆ, Միլինճէն, Սուհամի, Սգավրօ, Ճօն Թոմսըն, Վէյս եւ Ուիթմալ որք յուլիս 2ին Օսմ. կայս. Պանքայի մէջ գումարեալ ընդհանուր ժողովոյն մէջ ընտրուած են միաձայնութեամբ։

Սեղանէն յետոյ, հանդիսականք ցրուեցան յոյժ լաւ տպաւորութեան մը ներքեւ զոր կրած էին այս հանդէսէն։

Առեւտրական Ակումբը իր տրամադրութեան ներքեւ ունի ծխարան մը, ընթերցարան մը և ճաշի սրահ մը, և ամեն դիւրութիւն կ'ընծայէ վաճառականաց հաւաքման. Ընթերցանութեան սրահին մէջ Ակումբի անդամք պիտի գտնեն Եւրոպիոյ գլխաւոր լրագիրները, ելմտական և պատկերազարդ հանդէսներ, ինչպէս նաև օրուան հեռագրերն։

— —

ՊՈԼՍՈՅ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿԸ

Առեւտրական նախարարութեան մէկ յանձնարարութեանը վրայ, Պոլսոյ Առեւտրական Սենեակն երէկ նկատողութեան առաւ Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկի վարչական ժողովոյ անդամներէն Կիւմիւշկէրտան Տիգրան եւ Զախարիա Հաճօբուլօ էֆէնտիներու հրաժարականները։

Առեւտրական Սենեակը նկատելով որ այս երկու անդամք իրենց անձնական զբաղմանց պատճառաւ հրաժարած են եւ նկատելով որ այդ վարչական ժողովը տասն եւ հինգ օրը մէկ անգամ ի նիստ կը գումարի եւ նիստը երկու ժամէն աւելի չտեւեր, հրաժարման այդ պատճառն ընդունելի չէ դատած և հետեւաբար մերժած է անոնց հրաժարականը. Սենեակն իւր այս որոշումը պիտի հաղորդէ Առեւտրական Նախարարութեան։

— —

ՍԷԼԱՆԻԿԻ ՀՐԿԻԶԵԱԼՔ

Դատական նախարար Վսեմ. Րիզա փաշայի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուած է նպաստելու համար Սէլանիկի հրկիզելոց. Այս յանձնաժողով չորեքշաբթի օրը իւր առաջին նիստն ըրաւ։

— —

ՅՈՅՆՔ ԵՒ ԼԱՏԻՆՔ ՑԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

Բարիզի կէօրական Լ— Բ——— թերթին ուղղեալ թղթակցութիւն մը կը պատմէ թէ Երուսաղէմի յոյն եկեղեցականաց և լատին ֆրանչիսկեանց միջեւ կռիւ ծագեր է փոքր գետնի մը համար զոր իւրաքանչիւրն իբր իւր սեպհականութիւնը նկատել կուզէ. Աստուածածնայ գերեզմանին եւ Գեթսեմանիի քարայրին մէջտեղ գետին մը կայ որուն անցադարձը հաւասարապէս ներելի էր յունաց և լատինաց, սակայն այս վերջինք ի վաղուց անտի սեպհականութեան իրաւունքներ հաստատել կ'ուզէին. Վերջերս յոյնք սկսան պատ մը շինել քարայրին և գետնին շուրջը, պատին մէջ դուռ մը բանալով, որպէսզի իրենց սեպհականութեան իրաւունքը հաստատուի. Ֆրանչիսկեան կրօնաւորաց պետը բողոք բարձաւ ֆրանսական հիւպատոսարանին, օգնութիւն և պաշտպանութիւն խնդրելով. Մինչ մէկ կողմէ հիւպատոսական փոխանորդ Պ. Ժէռառ ձեռնարկներ կ'ընէր խնդիրը դիւանագիտական ճամբով կարգադրելու համար, ֆրանչիսկեանք՝ վրաններու տակ բնակութիւն հաստատելով, սկսան գիշեր ու ցերեկ հսկել որ պատին շինութիւնը առաջ չի տարուի։

Սակայն Կ. Պոլսէն ղրկուած հրաման մը Յունաց իրաւունք տուաւ եւ հաստատեց թէ խնդրոյ առարկայ եղող գետինը անոնց սեպհականութիւնն էր. Այն ժամանակ ֆրանչիսկեան կրօնաւորներն հեռացնելու համար ոստիկաններ ղրկուեցան որք հրաւիրեցին զանոնք հեռանալ. Լատին կրօնաւորները խոշտանգել չի տալու համար, ֆրանսական հիւպատոսը խորհուրդ տուաւ անոնց եւ քաշուիլ. ֆրանչիսկեանք հնազանդեցան, գրաւորապէս բողոքելով. Ասոնց մեկնումէն յետոյ, յոյնք՝ օսմ. իշխանութեան պաշտպանութեան ներքեւ՝ առաջ տարին իրենց շինութիւնն որ աւարտած է։

Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպանատունն այժմ զբաղած է այս խնդրով։

— —

ԵԼԵԿՏՐԱՇԱՐԺ ԹՐԱՄՎԷՅ

Վահրամ պէյ Յասոնեան մենաշնորհ խնդրած է մինչեւ Պէօյիւքտէրէ ելեկտրաշարժ թրամվէյի գիծ մը հաստատելու համար. Այս խնդրագիր այժմ կը քննուի Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մասնագէտ խորհրդականաց դիւանին մէջ։

— —

ԽԱՐԴԱԽԵԱԼ ԽԱՀՈՒԷ

Մայրաքաղաքիս գաղթարկրի վաճառականաց մին մեծաքանակ խարդախեալ խահուէ ստացած է. Այդ խահուէն կը պատրաստուի կանեփի ալիւրով որուն հետ փէ—ր—ի կոչուած տեսակ մը խէժ կը խառնեն. յետոյ այս խառնուրդը մեքենայով մը կը կաղապարեն խահուէի ձեւ տալու համար, և մէկ հինգերորդ մասամբ ճշմարիտ խահուէ կը խառնեն հետը, քիչ շատ բնական համ մը տալու համար։

Այս խարդախեալ խահուէին օխան 5 գրուշի կուգայ պատրաստողին, որ 13 գրուշի կուտայ զայն մանրավաճառաց որք օխան 18 գրուշի կը վաճառեն ժողովրդեան. Այս խարդախեալ խահուէէն մեծ քանակութեամբ կը գտնուի Պոլսոյ և Վոսփորի գիւղերու նպարավաճառաց քով. Խարդախեալ խահուէն դիւրին է ճանչնալ հետեւեալ կերպով. երբ զայն խարկէք, հատիկները նախ ճաթռտելով կը տարածուին և յետոյ նորէն կը սեղմուին. անոր միջոցաւ եփուած սուրճը երբ գաւաթներու մէջ լեցուի, վրան իւղի նման փրփուր մը կը գոյանայ։

Վիէննայի օսմանեան դեսպանատան նորընտիր զինուորական կցորդ տեղակալ Ֆուատ պէյ, որդի նախորդ Եահիա Իսմայիլ փաշայի, երէկ իրիկուն իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ եւրոպական կառախումբով։

—Նիկոմիդիոյ պահեստի զօրաց հրամանատար Սատէտտին փաշա, որ մէկ քանի օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուէր, Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն ստանալէ յետոյ իւր պաշտօնատեղին վերադարձաւ։

—Է. զօրաբանակի (Եմէն) սպայակոյտի նախագահ գնդապետ Րաուֆ պէյ, որ մայրաքաղաքս հրաւիրուած և եկած էր, կայս. հրամանաւ պաշտօն մը կոչուեցաւ Սպարապետի Դրան ընդհանուր սպայակոյտի չորրորդ ճիւղին մէջ։

—Եօզղատի ողորմելոց օգնելու համար նահանգին մէջ նպաստամատոյց յանձնաժողով մը կազմուած է, որ իւրաքանչիւրն հինգ գրուշի նպաստի տոմսեր պատրաստած է։

—Ջ——— կը պատմէ թէ ի Մեծ կղզի Լիզօր անուն մարդ շաբաթ մը առաջ մէկ քանի տղաւարներ շինել կուտայ, սակայն առողջապահական քննիչներն հանրային առողջութեան վնասակար կը դատեն զայնս, որով կառավարութիւնը կ'ազդարարէ Լիզօրի փլցնել այդ տղաւարները. Լիզօր հակառակած ըլլալով կը բանտարկուի եւ բանտին մէջ կը մեռնի. Ընտանիքն իմանալով ընդհանուր դատախազութեան դիմած եւ դիագննութիւն մը կատարել խնդրած ըլլալով, օրինական գործողութիւնք կատարուելու վրայ են։

—Կայս. Թ—ր—ը շոգենաւն, որ Տօլմա Պաղչէի առջեւ կը կենայ, երէկ իրիկուն դէպ ի Միջերկրական ուղեւորեցաւ։

—Պանտրմայէն կը գրեն թէ, կ'ըսէ Ս—ղ—ի, տեղւոյն թաղապետութեան մէջ գործուած զեղծմանց պատճառաւ հինգ անդամներ պաշտօնանկ եղած և ուրիշներ ընտրուած են անոնց տեղ։

—Բաղաքապետութեան պաշտօնեայք այս շաբթու 1100 օխա պակաս կշռող հացեր գրաւած և բաշխած են աղքատաց։

—Երէկ Մուտանիայէն եկող Մախսուսէի Պէ—կ—է շոգենաւին մէջ Թրապզօրէ անուն 45 տարեկան խալացի մը յանկարծամահ եղաւ. Այս մարդ, որ սախական երկաթուղեաց գործաւորներէն էր, ընտանեօք Մուտանիայէ կուգար. Առողջապահական պաշտօնեայք յետ քննութեան հաստատեցին թէ Թրապզօրէ կուրծքի հիւանդութեամբ մեռած էր և թաղումն արտօնեցին։

—Սէլանիկէն կը գրեն թէ օգոստոս 27ի երկուշաբթի գիշերը Գալամարիայի դրան դուրսը գտնուած սրճարանէ մը հրդեհ ծագեր է, սակայն անմիջական օգնութիւնք վտանգին առաջքն առեր են. Այդ հրդեհ կրնայ եղեր մեծ աղէտից պատճառ ըլլալ, որովհետեւ նոյն պահուն հիւսիսային սաստիկ հով մը կը փչէ եւ այդ սրճարանի չորս կողմն ատաղձավաճառի խանութներ կը գտնուին եղեր։

—Երէկ պատմեցինք թէ Մախսուսէի Սե—էէ շոգենաւին մէջ հրդեհ ծագելով մէկ մասն այրած էր. Արդ, այդ շոգենաւ երէկ նաւարան տարուեցաւ նորոգուելու համար. Ծովային նախարարը տեղեկանալով որ հրդեհի պահուն շոգենաւին առաջին, երկրորդ ու երրորդ նաւապետք բացակայ են եղեր, երէկ մինչեւ իրիկուն զբաղեցաւ թէ՛ այդ նաւապետներու և թէ՛ նաւաստիներու ու այլ պաշտօնէից հարցաքննութեամբ։

—Երէկ Սկիւտարի Պալապան Իսկէլէսիի մօտ նաւակներ պահելու յատուկ տեղ մը փլչելով, Մահմուտ անուն մարդ մը թեթեւապէս վիրաւորուեցաւ և երեսունի չափ նաւակներ փլատակաց ներքեւ մնալով խորտակեցան։

—Երէկ թէ՛ Հիճազէն և թէ սախական գաւառներէ որ և է տեղեկութիւն առնուած չէ հնախտի նկատմամբ. Ասկից կ'ենթադրուի թէ այդ կողմերու առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է։

—Կայս. հրամանաւ՝ Թ. Հ—էէ—Բ լրագրոյ արտօնատէր Մէհմէտ Ճէվտէդ էֆէնտի թաղապետութեան Ա. շրջանակին տնօրէնի օգնական անուանուած է։

—Ղալաթիոյ ժամագործներէն Պ. Պ. Կրիւմպէրկ և Լութրիանի վաճառատունէն 300 ոսկւոյ գողութիւն մը եղած էր ասկից առաջ, և Պ. Կրիւմպէրկ ինչպէս նաեւ վաճառատան պահապանը, Նշան, ձերբակալուած էին գողութեան հեղինակն ըլլալու կասկածանօք. Ըստ տեղեկութեան Թ—Բ—Ն—էէ—Ք—Ի—ի, Բերայի դատարանն՝ որ քննութիւն մը բացած էր այս առթիւ, անպարտ արձակեր է Պ. Կրիւմպէրկն, իսկ Նշանը վեցամսեայ բանտարկութեան դատապարտեր է, որովհետեւ հակասական յայտարարութիւններ ըրած էր. Պ. Կրիւմպէրկ այժմ դատ բացած է Պ. Լութրիանի դէմ՝ իրենց ընկերութիւնը լուծած ըլլալուն համար, և հաշուոց վերաքննութիւն, գողցուած նիւթոց եւ վնասուց հատուցում պահանջելով։

—Հաճի Ալի Էքպէր անուն օսմանեան ընկերութիւն մը, որ չորս հոգիէ կը բաղկանայ, յանձն առած է շինել սախական երկաթուղեաց Էսկի Շէհրէն մինչեւ Էնկիւրի շինուելիք գծին 65 քիլոմեդրէ բաղկացեալ մէկ մասը։

—Մախսուսէի շոգենաւ մը երէկ մայրաքաղաքս բերաւ 27 ձիեր, որք Չիֆթէլէր ագարակի ասպաստանին մէջ բուծուած են. Այս ձիեր կայս. ախոռները տարուեցան։

—Էնկիւրիի նահանգին վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազ Րէշիտ պէյ, Դատական Նախարարութեան հրամանաւ Էնկիւրիէն ճամբայ ելած է նոյն նահանգին շրջակայ գաւառաց ու գաւառակաց դատական գործերը քննելու համար։

—Վեհ. Սուլթանի հրացանակրապետ Ահմէտ Ճէլալէտտին փաշայի առողջական վիճակը գոհացուցիչ է. Տօքթ. Սէմոլա նախընթաց օր Ն. Վսեմութեան ապարանքը գնաց և ծանոյց թէ վիճակը խիստ գոհացուցիչ է։

—Սպարապետի Դրան ընդհանուր սպայակոյտի ճիւղին պաշտօնեայ և կայս. պատուակալ թիկնապահ Ֆօն Շիկէն փաշայի պաշտօնավարութեան պայմանաժամն աւարտած ըլլալով, ի մօտոյ Գերմանիա պիտի վերադառնայ։

Կայս. հրամանաւ՝ Ֆօն Շիկէն փաշա այսօր ներկայ պիտի գտնուի Սէլամլըքի արարողութեան։

—Էնկիւրիի կուսակալ Ապէտին փաշա, իւր հետն ունենալով մաս մը հեծեալ ոստիկան-զինուորներ, իւր իրաւասութեան ներքեւ գտնուած գաւառաց մէջ պտոյտի ելած է աւազակներու ձերբակալման համար։

—Լեզուագիտական վարժարանի քննութիւնք աւարտած ըլլալով, երէկ հրապարակաւ կարդացուեցան աշակերտաց թիւերը. Առաջին տարւոյ 80 աշակերտներէ 60ը, երկրորդ տարւոյ 50 աշակերտներէ 35ը, երրորդ տարւոյ 30 աշակերտներէ 20ն և չորրորդ տարւոյ 25 աշակերտներէ 14ը կրցած են իրենց կարգերը փոխել. Հինգերորդ տարւոյ 18 աշակերտաց 11ն ևս վկայական ստացած են. Վարժարանի վերամուտը պիտի սկսի սեպտեմբեր 17ի երկուշաբթի օրը։

—Ոստիկանութիւնը նախընթաց օր հեռաւոր վայրեր աքսորեց քանի չափ վաչկատուն չարագործներ։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍԵՊՏ. 11 Ի

ՎԻԵՆՆԱ.— Ֆրէմտէնպլաթ կը հաստատէ թէ Վիլհէլմ կայսրը սեպտեմբեր 30ին պիտի գայ մասնակցել Ստիրիոյ որսորդութեանց։ Կայսեր բնակութեան համար դեռ ոեւէ ծրագիր պատրաստուած չէ։

ՎԱՌՆԱ.— Ֆէրտինանտ իշխանը, Գըլէմանթին իշխանուհին և իշխանին եղբայր Ֆիլիփ իշխանն աստ հասան։

ՇԱՐԼՈԹԸՆՊՈՒՐԿ.— Վիլհէլմ կայսրն և կայսրուհին այս առաւօտ աստ հասան և ժամ 8ին մեկնեցան ի Պրեսլաւ։

ՓԱՐԻԶ, 11.— Մինիր պէյ աստ հասաւ։

— Հիւսիսային մեծ ռազմափորձերուն հրամանատար զօրավար Պիյեօ հանդիսաւորապէս ընդունեց օտար սպաները, և ճաշ տուաւ անոնց։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍԵՊՏ. 11Ի

ՈՒԱՇԻՆԿԹՈՆ, 11.— Ծերակոյտը 29ի դէմ 40 ձայնով ընդունեց մաքսային սակագիներու օրինագիծը։

ՓԱՐԻԶ.— Ընդհանուր մաքսային սակագնին օրինագիծն ի մօտոյ պիտի ներկայացուի նախարարաց խորհրդին, որ վերջնապէս պիտի կարգադրէ խորհրդարանին լինելիք առաջարկութիւնները։

ՀԱՄՊՈՒՐԿ.— Զանզիպարի, Պակամոյօի և Տար-էս-Սալամի միջեւ հեռագրական միացումն ի գլուխ ելաւ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄ

ՆԱՊՈԼԻ, 11, (Ա. Հ. Գ.) — Անգլիական նաւատորմիղն այսօր նաւահանգիստէս կը մեկնի ի Սփէցիա։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 31 Օգոստոս

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Միւլք. Ռ. Սէրի	21	4 1/2
Զօրաւորին գոցուելէն վերջ »	21	4 1/2
Բերսայի մէջ »	—	—
Առաւօտեան բացուելու	21	6
Կէս օրին »	21	6
[illegible]		
Երէկ երեկոյ	61	
Այս առաւօտ	61	2
Կէս օր	61	10
ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ		
Փոխառութիւն A Սէրի	44	
» B. »	25	3/8
» C. »	20	8
ԲԱԺՆԵՏՈՄՍԵՐ		
Սօսիէթէ ժէնէրալ .... Անգլ. Լի.	5	
Քրէտի ժէնէրալ .... Օսմ. »	9	25
Պանք տը Գ[illegible] .... » »	7	7
Ռօս Համիտ էմլաքէր .... » »	5	
Թրամուէյ .... » »	507	1/2
Ռումէլի երկաթուղի .... Ֆր.	79	1/4
Բամպակեղէն Լավէրինաքի .... Գ. Կ.	137	
ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՆԵՐ		
Օսմանեան ոսկի .... ղրշ.	100	
20 Ֆրանքնոց .... »	87	12
Անգլիական ոսկի .... »	110	6
Մարք (գերմանական ոսկի) .... »	107	20
Իմբէրիալ .... »	91	15
Ֆիօրին .... »	51	16
Ռուսական թղթադրամ .... »	7	26
» արծաթ .... »	90	20
Մէճ. արծաթ (տուրք) .... »	108	
Վեցնոց .... »	108	
Հինգնոց .... »	102	20
Մեթալիք .... »	100	10
Թօփքիլէ .... »	13	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 11 Սեպտեմբեր, ժամ 3 վայր. 38 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	95	60
» » 4 1/2 %	106	40
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	19	60
Օսմանեան երկաթուղի	79	75
» Րէժիի բաժնեթուղթք	326	25
Պանք Օթոման	631	25
Գրէտի Լիոնէ	803	75
Իտալական Ռանթ 5 %	95	75
Հելլենական 5 %	476	25
Բերիօրիթէ Թիւրք (1890)	428	75
Եգիպտական միացեալ	493	75
Պանք տը Բարի	850	
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ	471	25
Սուէզի ջրանցք	2395	
Սպանիական արտաքին	78	1/16
Րիօ Թինթօ	665	
Մեռիտիոնօ	710	
Չէք Լոնտրայի վրայ	25	27 1/2

Լոնտոն, 11 Սեպտ. ժամ 6 վայր. — երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ	95	3/4
Օսմ. » Սէրի Դ.	19	5/16
» » » Ա.	44	
» » » Բ.	25	3/8
» » » Գ.	19	5/16
Փոխառութիւն 1877	103	1/2
Պանք Օթոման	15	1/16
Եգիպտական միացեալ (ունիֆիյէ)	97	1/2
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	103	3/4
Տայրա Սանիէ	84	1/4
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	102	1/4
Հելլենական 5 %	94	1/4
Մօնօփօլ »	78	1/2
Ռուսական 1889	99	1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25	27

Վիեննա, 11 Սեպտ. ժամ — վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	86	25
» Րէժիի բաժնեթուղթք	—	—
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	110	20[·]

Պերլին, 11 Սեպտ. ժամ — վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20	37 1/2
Ռուսլ. թղթադրամ	259	25
Օսմանեան երկաթուղի	81	25
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	19	20

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ
ԲԱՐՍԵՂ Ե. ԼՆՔՍԵՐՃԵԱՆ
ՏԱՐԵՐՔ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒԻ
Ա. եւ Բ. Տարի
Մանկավարժական նորագոյն մեթոտով պատրաստուած ընտիր գործ մ'է, ուր աշակերտն այբուբենէն վերջ, պիտի ուսանի զգացումներ կարդալ և խօսակցիլ։ Իսկ Բ. մասը կը պարունակէ իւրաքանչիւր դասերու բառերն, Հարցումներ, հրահանգներ, յարադրութեան վարժութիւններ, քերականական ինչ ինչ պարզ տեղեկութիւնք, ուղղագրութեան, և գիտութեանց հասկցողութիւն, հանելուկք, առածք, բարոյական պատմութիւններ, և գրավարութեան մեծապէս օգտակար օրինակներ։ 329 2—3

ՊԱՏՈՒԱՍՏ

(Տե՛ս [illegible])

Վիճակագրութիւն. Պատուաստի դէմ Արեւելքի մէջ հրատարակեալը կարդացած ատենս, պատահմամբ տեսած էի բժշկական թերթի մը մէջ Տքթ. Կոլչմիտի (1) վիճակագրութիւնն, որ յարմար ժամանակին կը հասնէր Տքթ. Տօպրաշեանի յառաջ բերած անգղիական վիճակագրութիւնն հերքելու համար, ուստի նշանակեցի զայն համառօտիւ իմ յօդուածոյն մէջ։ Երկու ուրիշ բժշկական թերթեր եւս ընդօրինակած էին զայն, և կասկած մը չունէի որ սխալ ըլլար, որովհետեւ Տքթ. Կոլչմիտ՝ թուանշաններն ինքնին առեղծած չըլլալով, ըստ մեծի մասամբ՝ Office sanitaire de Berlin էն քաղած էր։

Ահաւասիկ ինչ որ ինքը կ'ըսէ.

«Եւրոպական երկիրներու մէջ ոմանք կամաւորապէս ընդունած են պատուաստն, ինչպէս Գաղղիա, Պելճիգա, Ռուսիա, այլ՝ Անգլիա, Շուէտ, Տանիմարգա պատուաստն ստիպողական ըրած են բայց ոչ կրկնապատուաստը։ Գերմանիա միայն է որ 1875էն ի վեր ստիպողական ըրած է պատուաստն և կրկնապատուաստը։»

Պատուաստի վրայօք գրած ատեննիս առաջին պատուաստը անբաւական սեպելով, կրկնապատուաստի և անոր ստիպողականութեանը մասին կը խօսէինք, եւ ասոր օրինակ բերած էինք Գերմանիոյ երկիրը։ Տօքթ. Տօպրաշեան այս գլխաւոր կէտը մեզ մոռցնել տալ կուզէ և կ'առաջարկէ որ միանգամ պատուաստեալները, ինչպէս Տօքթ. Բէլլըրի ցուցակը, բաղդատենք կրկնապատուաստեալ ժողովրդոց հետ, այսինքն ծուռ համեմատութեամբ մը ուղիղ հետեւութիւն հանենք։ Շուէտի վիճակագրութիւնք ալ միեւնոյն թերութիւնը ունին։ Տօքթ. Կոլչմիտ կարճ հաշիւ մը ցուցուցած է Շուէտի վրայ.

ՇՈՒԷՏ

Բնակիչ	Մեռեալ	
100.000	165·82	Պատուաստէն առաջ
»	5·60	Կամաւոր պատուաստի ատեն
»	18·20	Ստիպողական պատուաստի և կամաւոր կրկնապատուաստի ատեն.

Քանի մը եւրոպական քաղաքաց վրայ եւս քննութիւններ կատարելով միեւնոյն եզրակացութեան հասած է ինչպէս Գերմանիոյ մէջ,

1875էն 1885

Բնակիչ	Մեռեալ		
100.000	28·95	Փարիզ	Կամաւոր պատուաստ
»	84·37	Վիէննա	
»	165·43	Բրակա	
»	25·05	Լոնտրա	Ստիպողական պատուաստ
»	1·68	Պերլին	Ստիպողական պատուաստ և կրկնապատուաստ.
»	1·65	Պրէսլավ	
»	1·48	Տրէզտա	

Տօքթ. Կոլչմիտի խօսքերը և հաշիւները ինչպէս որ կը տեսնուի բացորոշ եւ պարզ են։

Տքթ. Տօպրաշեան կ'իմացնէ թէ պատուաստի ծննդավայրը Անգլիա կը նկատուի, ինչպէս երբ մեք ալ ըսեմք թէ բըժշկութեան հօրն՝ Հիպոքրատի ծննդավայրը Յունաստան եղած է։ Ասոնք խնդրէն դուրս են։

Կ'ըսէ նաեւ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը պատուաստի օրէնքը ի գործ դընելու համար 1881ին վճարած է 104.648 անգլ. ոսկի, 1882ին 111.460 անգլ. ոսկի։ Արդեօք ի՞նչ կ'ըսէ մտքէն Անգլիացւոց այս տկարամտութեանը վրայ և ո՛րքան կը ցաւի այդ ծախքերը, և միթէ զարմանալի չերեւա՞ր իրեն որ դեռ Եւրոպա արթնցած չ'ըլլայ իր սխալը ուղղելու, պատուաստին լուծը թօթափելու։

Իւր վիճակագրական տեղեկութեանց մէջ եթէ կայ բան մը, այն է Բրուսիոյ մէջ պատուաստի ստիպողական օրէնքին 1875էն առաջ գոյութիւն ունենալը, ուստի ցաւելով կը յայտարարէ թէ մեր ապացոյցներուն ամբողջ շարքը սխալի վըրայ հիմնած եմք։ և մինչեւ 1811 թուականը կը հեռացնէ պատուաստի օրէնքին սկզբնաւորութիւնը, առնելով գերմաներէն հրատարակեալ խիստ կարեւոր գործէ մը որուն հեղինակը հռչակաւոր Տքթ. Բօխը կը կարծուի կ'ըսէ, ուրկէ կը հասկցուի թէ հրատարակեալ գործը հեղինակի մը անուն չի կրեր. ուստի մենք ալ կ'իմացընեմք թէ ասոր պատասխան չունիմք։ Եւ ապա կ'ըսէ թէ ամենախիստ օրէնքը Բրուսիոյ մէջ հաստատուած է 1835ին, այս անգամ վկայութիւնը Բրուսիոյ թագաւորութեան նախնագաց օրինագիրքէն առնելով։

Արդարեւ՝ երբ 1875էն առաջ ստիպողական օրէնք կար, այն ատեն Տքթ. Կոլչմիտի վիճակագրութիւնն արժէքէ կ'իյնայ, վասն զի այդ թուականէն առաջ աւելի շատ մարդ մեռած է կ'ըսէ ծաղկէն։ Բայց մոռարերելու է անգամ մը Տքթ. Կոլչմիտի ազգութիւնն, որ իւր երկրին օրէնքներն անշուշտ լաւ պէտք է գիտնայ, որոյ գիտակցութենէն դուրս մնացած պէտք չէ ըլլայ Բրուսիոյ թագաւորութեան օրինագիրքը։ Իւր թուանշանները office sanitaire de Berlin էն քաղած է, որ կարող է հաստատել թէ պատուաստի ստիպողական օրէնքը 1875էն առաջ գործադրո՞ւած էր, եթէ երբէք 1853էն ի վեր կար։ Օրէնքը գործադրութիւն ըսել չէ։ Տքթ. Կոլչմիտի նպատակը եղելութիւն մը երեւան հանել է։ Ասկէ զատ, Տքթ. Կոլչմիտ՝ «1875էն ի վեր պատուաստի ստիպողական օրէնք» ըսելով կարելի է բառերու կրկնութիւն ընել ուզած չըլլայ, վասն զի օրէնքին ստիպողականութիւնը պատուաստի և կրկնապատուաստներու համար է, ինչպէս որ առաջուց բացատրեցինք, ուստի երբ 1875էն ի վեր կրկնապատուաստներու օրէնքն ըսել ուզած է, կա՞ր միթէ այդպիսի օրէնք մը 1853էն ի վեր։

(1) Մեր նախորդ յօդուածոյն մէջ սըխալմամբ Շմիտէկ ըսուած է։

Բայց մեք կ'ուզեմք դիւրացնել վիճաբանութիւնը. եթէ խնդիրը թուականներուն վրայ մնացած է, և եթէ Տքթ. Տօպրաշեան ուրիշ առարկութիւն մը չունենալով յօժար է համոզուելու երբ այս կէտը կատարելապէս պարզուի, այն ատեն բացատրութիւն կը պահանջեմք Տքթ. Կոլչմիտէն որ պատասխանատու է անշուշտ իւր հրատարակած վիճակացոյցին ստուգութեանը մասին։

——

Հազիւ թէ աւարտած էինք մեր վերոյիշեալ յօդուածը և ահա մեր յարգելի արհեստակիցը՝ Արեւելքի 1974 թուոյն մէջ վերստին երեւան ելնելով՝ նոր վիճակագրութիւնք ի ձեռին՝ թուանշաններու հեղեղ մը կը պարպէ այս անգամ։

Իրաւ է որ թուանշանները ճարտասան կ'ըլլան բայց այս այն ատենն է երբ առաջադրութիւնք ուղիղ են։ Այդ վիճակագրութիւնք կարող չեն զմեզ համոզել որովհետեւ դարձեալ պիտի ստիպուինք ծուռ բաղդատութիւններ ընել։ Տօքթ. Կոլչմիտի վիճակագրութիւնը պատուաստեալ և քանիցս կրկնապատուաստեալ ժողովրդոց վրայ շինուած է, բնականաբար ասոր հաւասար չի կրնար բանուիլ այն ամէն ժողովուրդներ, Սկովտիայի, Իրլանտայի, եւն. երկիրներու կամ քաղաքներու բնակիչներ որք մի անգամ պատուաստեալ են։ Անգլիոյ մէջ պատուաստը մի անգամի համար ստիպողական է կ'ըսէ Տօքթ. Կոլչմիտ։

Վիճակագրութեանց մասին այնչափ հարուստ չեմք որովհետեւ կարեւորները միայն կը պահեմք, ինչպէս, Տօքթ. Կոլչմիտինը, որուն կարծեմ ուրիշ հարցումներ ալ ընելու պէտքը պիտի զգամք. զոր օրինակ. Տօքթ. Կոլչմիտ ըսած է թէ Պավիերայի մէջ մի անգամի համար պատուաստի օրէնք կայ, իսկ Տօքթ. Տօպրաշեան կը պնդէ թէ պատուաստեալ և կրկնապատուաստեալ երկիր մ'է Պավիերա։ Մենք կ'ըսեմք թէ մի անգամ պատուաստուելով բաւական չէ, այլ քանի տարին անգամ մը պատուաստուելու է, և ամէն համաճարակի ատեն առանց ուշադրութեան առնելու նախորդ պատուաստէն ի վեր անցած ժամանակը՝ կրկնապատուաստներ ընելու է, ինչպէս Գերմանիոյ մէջ. նա՝ մի անգամ պատուաստեալներու հաշիւները մեր աչքին առջեւ կը դնէ։ Ի՞նչ եզրակացութիւն կ'ուզէ որ հանենք այս տեսակ բաղդատութիւններէն, ա՞յսպէս է գիտական խնդիրներ հերքելու ձեւը, ո՞ւր կը մնայ հանդարտ համոզում որոյ կը հրաւիրէ զմեզ Տօքթ. Տօպրաշեան։

Գիտութիւնը օրըստօրէ կը յառաջադիմէ. 1890ին բժիշկները համոզելու համար, 1822 յունվար 22ին՝ գիտնական Բօլպին Ուիլեըմ Թէյպի ուղղած նամակին մէկ կըտորը խիստ անբաւական մինչեւ իսկ աւելորդ է. պատմութեան կարգը անցած են ասոնք։ Պատմութեա՞մբ ուրեմն կը ջանայ համոզել երբ կը խնդրայ ճէններին խօսքին թէ՝ «անգամ մը պատուաստուողը ապահով է ծաղկէն»։ Քոլոմպոս Ամերիկան գտած ատեն ըսաւ թէ Ասիոյ երկիրն է այս, Հնդկաց իշխանութեան ծայրը, ուրկէ մինչեւ հիմայ տեղացիք Հնտիք կը կոչուին. ապա ճանապարհորդք հաստատեցին որ Քոլոմպոս սխալած էր, ուրեմն Քոլոմպոսի ուրիշ կարծիքնե՞րն ալ սխալ էին։ Ոչ ոք կը խնդրայ այսպիսի նշանաւոր անձանց խօսքերուն վրայ եթէ երբեք սխալ իսկ ըլլան, ներելի է իրենց որ քիչ մը յափշտակուին, գիւտն հնարելու հանճարը բաւական է անոնց համար, գիտութիւնը՝ ապա առնելով այդ գիւտը կը բարեփոխէ, կ'աւելցնէ կամ կը պակսեցնէ, մէկ երկիրէն միւսը կ'անցնէ մինչեւ որ զայն գօհացուցիչ վիճակի մը հասցնէ. այսպէս Հիպոքրատին բժշկութիւնը Եւրոպա կ'անցնի, ճէններին պատուաստը Գերմանիա, և Բարէննին կաթսան Անգլիա։

Նախորդ դարուց մէջ ծաղկին ըրած սոսկալի կոտորածներուն վրայօք, ինչպէս Նիմայէր կը յիշէ որքան ըլլալն, ըսած էինք թէ՝ երբ պատուաստը բառնալ կ'ուզուի, այն ատեն ամէն վայրկեան մարդկութիւնը պէտք է սպասէ ահ ու դողով այնպիսի մեծ կոտորածներուն։ Մեր յարգելի արհեստակիցը կ'ուզէ գիտնալ թէ՝ ի՞նչ տրամաբանութեան վրայ է հիմնեալ այս, թէ ծաղիկը պարտաւորիչ հիւանդութիւն մը չէ, թէ 16րդ, 17րդ, 18րդ դարերու կոտորածներէն չի հետեւիր որ 20րդ 21րդ դարերու մէջ մեծ կոտորածներ ընէ, վասն զի, կը յարէ, ժանտախտի և հնտախտի նման համաճարակ հիւանդութեանց պատմութիւնը չարդարացներ այս տարօրինակ եզրակացութիւնը։

Ծաղիկը պարտաւորիչ հիւանդութիւն մը չէ, ինչպէս վարդախտն ալ չէ, զոր մեք բժիշկքս այնպէս գիտեմք. Վարդախտին փոխադրականութիւնն այնչափ զօրաւոր է որ համաճարակի ատեն տղայք առ հասարակ իրարու ետեւ կը հիւանդանան, խիստ քիչեր, կրնամ ըսել հարիւրին մէկ քանին, զերծ կը մնան անկէ։ Թաղային համաճարակներ ամեն տարի գրեթէ կը պատահին որոց ամէնէն ազատիլն հըրաշքի պէս բան մ'է, անանկ որ ռամիկն՝ որ աւելի իւր փորձառութեանը կ'ապաւինի քան թէ բժշկութեան զոր չի գիտեր, այնպէս ընդունած է որ վարդախտ հանելը պարտք մ'է, որով կ'ուզէ որ իւր բոլոր տղայքն այդ պարտքը կատարած ըլլան փութոփոյթ. և ահա ողջ տղան հիւանդին քով կը պառկեցնեն. եթէ վարդախտը ծաղկի նման պալարներ ունենար գուցէ պատկինում (inoculation) իսկ ընէին։

Արդ՝ ծաղիկը անցեալ դարերու մէջ այնչափ տարածուած է ժողովուրդներն և անկէ ազատ մնացողներ այնչափ քիչ եղած են, որ ռամիկը տեսնելով որ հիւանդութիւնը մէկէն միւսին կ'անցնի, կարծեր է որ այս ալ վարդախտին նման պարտք մ'է, ուստի ուզած է որ այս պարտքը, թէպէտեւ վարդախտէն աւելի ծանր, նոյնպէս կատարուած ըլլայ։ Այս համոզմէն հետեւութիւն առած է անշուշտ Հնդկաց և Չերքէզաց մեթոտը, որուն հետեւող բժիշկներ իսկ եղած են և որ չատոնց արդէն դատապարտուած է։ Այս մեթոտը բաղդէօրական պատուաստ է, հիւանդութիւնը նոյն հիւանդութեամբ վանել. գուցէ օր մը Պաստէօրի մը ձեռք անցնելով անոր վճիռը քաղուի. բայց սա յարաբերութիւն չունի երբեք ճէններին պատուաստին հետ, որուն դէմ ունեցած մեր յարգելի արհեստակցին հակակրութիւնը զինքը մինչեւ Ռուսիոյ կայսրուհիին դէպքէն նեցուկ փընտռելու հասուցած է։

Նախորդ տարւոյ համաճարակաց պըզտիկ պատկերները այս դարուս մէջ ալ տեսնուած են։ Թրուսսօ՝ Գաստայի բընիկներուն 5-6 ամսուան մէջ բնաջինջ ըլլալը կը յիշէ, Սթանլէյ՝ Ափրիկէի մէջ ծաղկին տուած ջարդին ականատես կ'ըլլայ, Բէնքէրթօն՝ ի Հնդկաստան [illegible]ներու երկրին մէջ ծաղկին կոտորածները կը յիշէ, և ոչ մաքրութեամբ կամ առողջապահութեամբ այլ պատուաստի սովորութենէն վերջը մեծ փոփոխութիւն կը գտնէ, [illegible]ներ կը պակսին։ Ծաղիկը կը ճանչնայ ուրեմն իւր որսերն այս դարուս մէջ իսկ. ոչ պատուաստեալ ժողովուրդներ կը փնտռէ որ բարեբաղդաբար քիչ են աշխարհի վրայ։ Վերցուր արդ պատուաստը Եւրոպայէն, Ամերիկայէն, Ասիայէն, սպասէ որ սերունդ մը անցնի, այն ատեն մեծ կոտորածներ ի՞նչպէս չեն պատահիր։ Հնտախտի, ժանտախտի, դեղին տենդի նման հիւանդութիւն մը չէ ծաղիկը որ իւր յատուկ երկիրը ունենայ, ծաղիկը երկիր չունի, ամեն տեղ է, վարդախտի, կարմրախտի նման ժողովրդոց հետ կ'ապրի։ Ազդեցութեան մասին ալ չնմանիր, մեծ կեդրոններու մէջ ամէն ատեն ծաղկէ բանուողներ կ'ըլլան, ոչ ոք կը զարհուրի, բայց ամէն ատեն հնտախտէ հիւանդացողներ չկան, ծաղիկը տեղացի է և հընտախտը կամ ժանտախտն օտար են։ Երբ հնտախտէ բանուող հիւանդ մը տեսնուի կառավարութիւն և ժողովուրդ ոտք կ'ելլեն։ 16րդ, 17րդ, 18րդ դարերու մէջ ըրած մեծ համաճարակներով միայն ծաղիկը կը նմանի հնտախտի, անկէ ի վեր սանձուած է շնորհիւ ճէններին պատուաստին։ Ահաւասիկ դար մը անցաւ պատուաստի գիւտէն ի վեր և չի տեսնուեցաւ նախորդ դարերու մէջ եղած ջարդերուն նմանը, տասն դար ալ անցնի՝ չի պիտի պատահի, քանի որ ժողովուրդներ պատուաստեալ և կրկնապատուաստեալ ըլլան։

Տօքթ. Տօպրաշեանի վիճակագրութիւնք պատուաստի խնդրոյն այն ատեն օգտակար կրնան ըլլալ երբ բաղդատենք զանոնք միեւնոյն տեղերու պատուաստէն առջի վիճակագրութեանց մէջ, լայն շըրջանով մը, տեսնելու համար թէ պատուաստի սովորութենէն առա՞ջ թէ ետքը աւելի շատ մեռնողներ եղած են ծաղկէ։ Քանի որ պատուաստը օգտակար է կ'ըսեմք, բնականաբար ասկէ կը հետեւի թէ մի անգամ պատուաստեալն ալ իւր յարաբերական արդիւնքը ցուցնելու է։ Եթէ վիճակագրութիւնք կարենայ զայս հաստատել այն ատեն Տօքթ. Տօպրաշեանի այս առարկութիւնն ալ կը հերքուի և հարկ չի մնար Տօքթ. Կոլչմիտի ձանձրութիւն տալու։

Ուստի այս մասին եւս գոհացնելու համար թէ զինքը և թէ մեր ընթերցողները ուրիշ վիճակացոյց մը (1) մի քանի օրինակներ յառաջ կը բերեմք, որք 1777 թուականէն սկսեալ մինչեւ 1850. ծաղկէ մեռնողներուն հաշիւը կը ցուցնեն։

Մէկ միլիոն ժողովրդէն տարին միջին հաշւով մեռեալք.

	Պատուաստէն առաջ	Պատուաստէն ետքը
Աւստրիա ստորին	2484	340
Աւստրիա վերին	1421	501
Թրիէսթ	14036	182
Մօրավիա	5402	255
Շլեզիա աւստրիական	5812	198
Շուէտ	2050	158
Գօբէնհակ	3128	286

Թէպէտ և բացարձակապէս չ'ըսեր, բայց այնպէս կ'երեւի որ մեր յարգելի արհեստակիցը պատուաստին տեղ առողջապահութիւն, մաքրութիւն և քառանթինան բաւական կը համարի ծաղկին դէմ, ինչպէս որ հնտախտին համար ասոնց օգտակար ըլլալը տեսնուած է կ'ըսէ։ Առջի երկու միջոցները, մին ջուր և կաթի կը նմանին, ամէն ատեն պէտք են ինչ հիւանդութիւն որ ըլլայ, մինչեւ իսկ պարզ հարբուխ մը, բայց ասոնք բաւական չեն արգիլելու փոխադրական հիւանդութիւն մը ինչպէս վարդախտը, որոց դէմ ծայրայեղ մաքրութիւն և առողջապահութիւն ոչինչ են, բաւական է որ հիւանդին եւ ողջին մէջ ուղղակի թէ անուղղակի հպում (contact, մ'ըլլայ, որ բանը արգիլելու համար քարանթինան մտածուած է, ինչ որ գծուծացուցիչ միջոցներուն առաջինը կը սեպուի եթէ կարելի ըլլայ զայն կատարել և անյաւ կերպիւ գործադրել. բայց կարելի չէ մանաւանդ Եւրոպիոյ մէջ ուր հեռաւոր փոխադրութիւնք կարճ միջոցի մէջ կ'ըլլան, ուստի մաքրութիւն եւ առողջապահութիւն՝ այս միջոցներն են որոց կ'ապաւինին հնտախտի ատեն։ Ամէն ոք գիտէ որ մեր քաղաքին մէջ Գասըմ-Փաշայի թաղն է որ մեծաւ կը տուժէ հնտախտի համաճարակի ատեն, որոյ վիճակն է ինչ որ էր, ուր եթէ այսօր հընտախտէ հիւանդացող մը գտնուի պէտք հետեւանքներ կրնայ յառաջ բերել։

Եթէ ծաղիկը հնտախտի նմանցնենք, ինչպէս որ Տօքթ. Տօպրաշեան կ'ուզէ, այն ատեն ծաղկէ բանուող մը նոյնը պէտք է ընէ, քանի որ Կ. Պոլսոյ ամեն կողմերը ինչպէս և հոն ծաղկէ բանուողներ միշտ կան, քանի որ Գասըմ-Փաշայի թաղին մէջ ոչ մաքրութիւն կայ և ոչ խիստ քառանթինա։ Բայց այնպէս չէ։ Գասըմ-Փաշայի աղտոտ թաղը Բերայի մաքուր թաղին գրեթէ հաւասար տուրք կուտայ ծաղկին, մինչդեռ ասոր ընդհակառակն է հնտախտի համար։ Հրէից թաղերն են որք ծաղկէն շատ կը փնտռուին և այս ոչ թէ աղտեղութեան պատճառաւ այլ որովհետեւ Հրեայք ըստ մեծի մասամբ փախուստ կուտան պատուաստէն։

Շատ քիչ վիճակագրութիւնք կան որ մանրամասնութեանց մտած ըլլան, ընդհանրապէս հիւանդացողներու և մեռնողներու հաշիւը կ'գրուին. մինչդեռ բժըշկական դիտողութիւնք կան ծաղկին համար որոց վրայօք վիճակագրութիւնք լուռ կը կենան, զոր օրինակ. պատուաստեալ և ոչ պատուաստեալ հիւանդներուն մէջէն, որք չեն մեռած, ո՞րքան կոյր և կերպարանափոխ եղածներ կան, որովհետեւ գիտեմք որ պատուաստեալ մը թեթեւ ծաղիկ (Ջրածաղիկ) կը հանէ (Despine et Picot)։ Ասկէ զատ պատուաստը քանի՞ տարուան է, և ի՞նչ է հիւանդին տարիքը։ Բժշկական փորձառութիւնք կը հաստատեն թէ պատուաստէն առաջ ծաղիկը վարդախտի նման տղայոց աւելի թշնամի էր, իսկ պատուաստի գիւտէն վերջը չափահասներուն. Ասոր պատճառը այն է որ տղայոց պատուաստը թարմ և չափահասներունը (կրկնապատուաստ չեղողներուն) տկարացած կամ ոչնչացած է։

Տօքթ. Տօպրաշեանի վիճակագրութիւնք որոց թերութիւնները նշանակեցինք, չեն կարող ուրեմն հաստատել թէ պատուաստը անօգուտ է։ Կրկնապատուաստը հաշիւի չ'ուզելով, Գերմանիոյ մէջ պատուաստին յառաջ բերած արդիւնքը ըստ մեծի մասի կրկնապատուաստներու շնորհիւ եղած ըլլալը վիճակագրութեամբ ցուցուցած ատեննիս, թուականներ և օրէնքներ միայն կը քննադատէ։ Բայց մեր վերջին վիճակագրութիւնը որ 73 տարուան շրջանի մը վրայ շինուած է, պատուաստի օրինաց և թուականներու շփոթութիւն առանց յարուցանելու իւր կարծիքները ի հիմանց կը տապալէ։

Մեր յարգելի արհեստակիցը իւր անթափանցելի համոզման տուեալն երթալով կը յառաջանայ մինչեւ իսկ գուշակութիւններ ընելու թէ՝ պատուաստն իւր արգելիչ օրէնքը պիտի ունենայ օր մը։!!!

Ի վերջոյ իւր հիւանդները և երեք զաւակները պատուաստելու մասին մեր յայտնած փափաքին շնորհակալութիւններ ընելով, որոց անկեղծութիւնը տարակուսական կ'երեւի մեզ, կը վերջացնէ իւր յօդուածը Շէյքսփիրի սա գեղեցիկ խօսքերով, «աւելի բաներ կան երկինքի և երկրի մէջ, Հօրեշիօ, քան ինչ որ երազուած են ձեր փիլիսոփայութեան մէջ»։

Ո՞վ կ'ըսէ թէ չկան, անշուշտ թէ կան, գործը զանոնք գտնելն է։ Բասդէօռներ, ճէններներ կամ գոնէ Բէթէրներ ըլլալն է, «Հերքումն սխալ կարծեացի» յօդուածագիրն առանց սպասելու որ իրեն տրուի, ինքնին մրցանակ կը յափշտակէ։

ԲԺԻՇԿ ՄԸ

(1) Dujardin-Baumetz. Leçons de Clinique thérapeutique, 1885. Հատոր Գ. երես 794.

ԴԱՍԸՆԹԱՑՔ ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՆԱՒՈՐ ԵՒ ԳՐԱՒՈՐ
ԹՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ
Ա. տարի 4 ղրշ.
Բ. տարի 3 ղրշ.
ՀԵՂԻՆԱԿ.— ԱՐԻՍՏ. Յ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Մանկավարժական եղանակաւ պատրաստեալ սոյն Թուաբանութեան Դասընթացքին Բ. տարին եւս հրատարակուեցաւ։ Ուսումն. Խորհուրդն իւր վերջին նոր ծրագրով Թուաբանութեան Նախնական ուսումը Թուաշրջաններու վերածած և այդ ուղղութեամբ կազմուած միայն սոյն դասագիրքը գնահատելով ընդհանուր Նախակրթարանաց մէջ գործածելու համար ընդունած է. արդարեւ այս դասագիրքն ուղղութեամբը բոլորովին Նոր և դիւրուսոյց լինելով Թուաբանութեան Նըման ՃՇԴ և ԿԱՐԵՒՈՐ գիտութիւնը մանկանց զարգացողական աստիճանին համեմատ պարզուած է։
Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով։
Վարժարանաց համար % 15 զեղչ։ 8—12

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒ
Ա. ՏԱՐԻ
Բովանդակութիւն
Քերականութիւն.—Հնչումն.—Ընթերցումն.— Թարգմանութիւն (Փոխադրութիւն).—Քերականութիւն.— Սերտ էջեր.—Բառ.—Բառակազմութիւն.— Ոճաբանութիւն։
ՆԵՐԿԱՅԻՐԵԱՑ
Մ. Գ. ԽՈՐԹՈՒՄՃԵԱՆ
Ուսուցիչ Ֆրանսերէն եւ Թուրք լեզուաց և բնական գիտութեանց
Ահա գործ մը՝ երկար տարիներ փորձուելէ յետոյ ի լոյս կ'ընծայուի, զերծ «Հարազատներու» մակդիրներէ, միակ իւր տեսակին մէջ, որ կը տարբերի իւր ուսանողներու անձին, նիւթոց ընտրութեամբն ու դասաւորութեամբն։
Սոյն գիրքն պէտք չէ թողուլ այլ եւս ուրիշ որ և է գասագրքի, կարգւոյ գրել ու խօսիլ սորվելու համար։
Ուսուցիչք յետ այսու պիտի չգտնեն իրենց աշակերտաց ընթերցանութեան և պիտի չը գտնուի ուսանող մը որ նոր Յօյս իւր գտնէ։
Աշխատասիրութիւն եւ անձնական ջանքերը արժանի գնահատելի մը որ կը վաճառի 4 դահեկանի Մարգարեան գրատանը և ամէն հայ գրավաճառաց քով։
Ի մօտոյ կը հրատարակուի եւս գործոյս ուղեցոյցն ի դիւրութիւն ուսուցչաց և յ'օգնութիւն ինքնընթաց ուսանողաց։ 158 2—11

ԼԱ ՔԷՍ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ
Երաշխաւորեալ Դրամագլուխք
50000000 Փրանք
Ընդհանուր Գործակալ Բ-ըր Թ[illegible]
Բ. ՇԷՀԻՐԼԵԱՆ 103
Նորէյեաս? խան թիւ 1, Պաճէ գաբու Ստամպոլ

ՋՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ
Բերա, Սաքըզ աղաճ, թիւ 15, 17, 19 [Ազա ճամի]
Իր տեսակին մէջ միակ հաստատութիւն յԱրեւելս
Ամէնէն զօրաւոր և կատարելագործեալ գործիներով օժտուած
Պերճանք, հանգստութիւն և աժանութիւն ի միասին
ՏՆՕՐԷՆ՝ ՏՈՔԹՈՐ ՍԻՈԴԻՍ
Նախկին արտաքին բժիշկ Բարիզի հիւանդանոցաց
ԼՈԳԱՐԱՆ ԵՒ ՏՈՒՇ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ
Ելեկտրականութիւն—Կախում—Մարմնամարզ Վիրաբուժական—Մասսաժ—[illegible] Ջերմավարժութիւն Աղանց
ԿԸ ԴԱՐՄԱՆՈՒԻՆ ԵՒ ԿԸ ԲՈՒԺՈՒԻՆ
Անարիւնութիւն, Խոցեր, Ջղախտութիւն, Անկարողութիւն, Անդամալուծութիւն, Ստամոքսի հիւանդութիւնք, եւն. եւն.
ՄԷԿ ՔԱՆԻ ԳԻՆԵՐ
ԼՈԳԱՐԱՆՔ Բ կարգի 4 ղրշ.—Ա կարգի 6 ղրշ.
ՊԱՂ ՏՈՒՇ Բ » 3 »—Ա » 5 »
ՏԱՔ Ջ. Ի ՏՈՒՇ Բ » 5 »—Ա » 7 »
Դեղերով լոգարաններու համար գիները կը զանազանուին դեղին գնոյն համեմատ.
Բաժանորդագրութեան համար 10 % զեղչ
Դպրոցներու եւ ընտանեաց համար մասնաւոր պայմանք 35

Սխալ է կարծել թէ, Վիշիէն դուրս, փրկութիւն չկայ լեարդի հիւանդներուն համար։ Օ տը Վալ Տէյէ-էսէօզ, թիւ 6 աղբիւրը, կը պարունակէ մէկ կրամ աւելի պիքարպոնադ տը սուտ քան Սէլէսթէնը և 92 միլիկրամ երկաթ փոխանակ 4 ի։ Հետեւաբար, Վալս Տէլիսիէօզն, թիւ 6, կը բուժէ լեարդը, առանց տկարացնելու հիւանդը։
Վալս Տէլիսիէօզներու ընդհանուր մթերանոցն է ի Բարաքէօյ, Տէյիրմէն խան, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։
Վալս Տէլիսիէօզներու գինն է 60 ղրուշ 12 շիշերուն համար, որք կը յանձնուին տունը, կամ շոգենաւուց եւ երկաթուղւոյ կայարանները։ 25 շիշերը 112 ղրշ. 50 շիշոց սնտուկը 216 ղրուշ։
406 6—9

ՏՕՔԹ. Ա. ՔՕՄԱՆՍ ՏԸ ԲԱՅԹԷՐ
Բժիշկ, վիրաբոյժ և մանկաբարձ, վըկայեալ Ամստերտամի համալսարանէն, հաստատուած է ի Բերա, Եէնի-Ջարշի փողոց, թիւ 80։ Հիւանդները կ'ընդունի միջօրէի ժամ 1էն 2, ըստ Եւրոպացւոց. երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանէ հիւանդները, և շաբաթ օրերը կը գտնուի ի Գատըգիւղ, Հայոց եկեղեցւոյ դիմաց Պ. Արման Երկանի դեղարանը, կէս օրէն վերջ ժամ 3—6 Ը. Ե.
100 13—13

ԻԼԱՆ
ՊԱԶԱՐ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ
Նալլըզ Իսմէթ թիմարը գանթարը ճէտիտ ալթմըշ, պէհէր գանթարը եիւզ եէթմիշ ղուրուշ.
Նալլըզ տավլալը Շըվէտ թիմարը գանթարը ճէտիտ տօգսան, պէհէր գանթարը եիւզ եիրմի ղուրուշ.
Ալմըլը պիր տէմէթ սաճ գանթարը ճէտիտ էլլի, պէհէր գանթարը եիւզ ալթմըշ պէշ ղուրուշ.
Թէլ տէմէթ թիմարը գանթարը ճէտիտ օն պէշ, պէհէր գանթարը եիւզ օթուզ ղուրուշ.
Սիյահ թէլ թիմարը գանթարը ճէտիտ եիւզ եիրմի, պէհէր գանթարը իքի պուչուք ղուրուշ.
Սամանլը էյէսի գանթարը ճէտիտ եիւզ էլլի, պէհէր գանթարը պէշ ղուրուշ.
Պիր սէնէլիք լիւզումի մըգտար ալընաճագ կիւվէյ հարիր պէտանիյէ չէքիլմէ պէհէր արշընը ճէտիտի դըրդ տէօրթ փարա.
Նիզամիյէ սէնէի թապուրընտա մէվճուտ օլուպ ֆիրուխթ օլունաճագ օլան քէօհնէ էշեա իքի եիւզ էլլի պին քըյյէ իքի փարա, քէզա քէօհնէ չուլ մի մէքիկ մըգտարը վէ իթիպ... գըլէ պին էքթիմիշ իւչ փարա օն իքի.
Եալըզ ամպարը իլէ մուլթազ[illegible] ալընաճագ իքի գալէմ թիմար խուրտասը մէզքիւր ֆիյաթլէ թալիպլերի էօնճէսինէ օլունաճագ իլուղըն պէտէլինի կիւնիւ գարարը գաթի վիրիլէճէկինտէն թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրեսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.
30 աղոսթօս 1890 795
Նօ. 46 1—3

ԻԼԱՆ
ՊԱԶԱՐ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ
Միւպայեա օլունաճագ էվլէճէ իլան գըլընան իքի եիւզ էլլի պին քըյյէ ճէտիտ պուղտայըն պէհէր քըյյէսի հէք միշ ղուրուշա թալիպի զուհուր էտէրէք իհալէսի գարար փաղար իքթիզա էտէն վէ թէմինաթ քէօհնէ պէհէր քըյյէ իքի փարա? կիւնիւ գարարը գաթի վիրիլէճէկ պէհէր քըյյէսինէ թէնզիլ ... չարշէնպէ կիւնիւ գարար գաթի վիրիլէճէկ թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տաիրեսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.
30 աղոսթօս 90 794
Նօ. 45 1—3

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ ֆռանք **8.000.000**

Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1889 » **5.604.722**

Տարեկան հասոյթ » » » » **12.773.779**

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՌԱՆՔՖՕՌԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆռանք **6.250.000** Պահեստի դրամ ֆռանք **1.270.300**

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Սոյն նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան **13** լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան **100.000.000** ֆռանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ 3

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պաղչէ-Գաբու, Անանիատիս խան.

ՎԱՆ,

ՊԱՇՏ. ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ինչասծը ասքերիյէ յագրմէսի ի չին մի պայիսար մուգիթագի օթուզ պին ատէշ Մորսիլիա կիյսա ֆապրիգասինըն թամա քիրէմիտի միւնագասասը գոնուլուպ իգուլըն ալէյհնէ չարշէնպիհ կիւնիւ գորարը գաթիսի վէ իրծէսի կիւնիւ ևի գալ պէյ թէն գիլամըր իճրա վէ գապուլ օլունաճագընտան թալիպ օլանլարըն ինչասծը ասքերիյէ տայիրէսինէ միւրաճաաթ իթմէկլերի իլան օլունուր։

29 աղօսթօս 1890 792

Նօ. 43 2—3

——

ՎԱՆ

ՊԱՇՏ. ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Դօզանա իւլ իփէք մէփագիրինտէ պուլունան վէ պուլըրպրրլաճագ օան ասաքիրի Շահանէնին պին իւչ եիւզ ալթը սէնէսի թէմմուզընտան պին իւչ եիւզ եէտի հազիրանը դաէ թինէ գատար իստիհէսի իլին մուգթազի օլուպ մաճայինճէ մէվգի միւնագասատա պուլունան էրզագը միւթէնէվվիս վէ սայիրէնին պուրաճա իթասըն թալիպ օլանլարըն մազամըր Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէկլերի իլան օլունուր։

29 աղօսթօս 1890 793

Նօ. 44 2—3

——

ԽԼԱԹ

ՊԱՇՏ. ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Քէօրրիւլիւ մէվգրինտէ պուլունաճագ ասաքիրի Շահանէ իչին պիր սէնէլիք օլմագ իւզրէ միւպայիա օլունաճագ էրզագը միւթէնէվվիանըն իթասըն թալիպ օլանլարըն մազամըր Սէրասքէրի լէվազիմաթը տայիրէսինէ կէլմէկլերի իլան օլունուր։

28 մայիս 1890 791

Նօ. 42 3—3

——

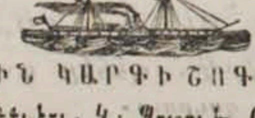

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Սէբէ-եկ. Ա-ֆէլ-, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի միջև

ԹՈՄԱՍՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալպանօ	2000	Ֆլամինկօ	1600	Բալէրմօ	3200
Անճէլօ	2000	Կոլիկէօ	5500	Ռանաէր	1700
Արոլլօ	1500	Կիգանօ	2200	Ռիալթօ	1500
Արկօ	800	Հուգօ	1 00	Ռօյօ	1000
Արիոսթօ	4000	Կրոմօ	2200	Ռուիգօ	2800
Պասանօ	3000	Հիրօ	1000	Ռոմլէ	4400
Պորոտինօ	220	Հիտալկօ	3000	Ռինալտօ	3200
Պրավօ	2000	Հիմոա	7000	Ռօլօ	3000
Զէֆֆալօ	5800	Լաճփէր	1200	Ռօմօ	3 00
Գէլրօ	26 0	Յասօ	1000	Րօգարիօ	3500
Գալիլէօ	3100	Ժիւնօ	1300	Սալէրնօ	1000
Գամէօ	2100	Ժէլօ	2000	Սանդիանօ	8200
Գադօ	2000	Քալինօ	4200	Սարփօ	2000
Գօմօ	00	Քօլօ	2200	Սիլփիօ	2000
Չիրակօ	000	Լէօ	1000	Սորէնտօ	4300
Գլիօ	00	Լէօբոլտօ	4500	Թէսալիա	3000
Գօլօրատօ	00	Լիվօնօ	3000	Թուրսօ	1200
Տիգօ	500	Լիմօ	1 00	Թօլոնօ	2800
Տոմինօ	00	Մարէնկօ	00	Թօրրիանօ	900
Տուրօ	800	Մարթէլլօ	6500	Ուրպինօ	5000
Տրաֆօ	100	Միւօ	2000	Վօլթուռնօ	5000
Էպլանօ	2600	Մուրինօ	3100	Վէրոնա	3600
Էլտորատօ	3000	Նիլօ	2000	Զէպրա	1000
Էլէքթրօ	3200	Օրլանտօ	3000	Տիֆֆանինա	200
Էրաթօ	2600	Օթէլլօ	5000	Ուրանօ	200
Ֆալրօն	800	Օրրանօ	4 00	Զէրօ	140
Ֆիտօ	700	Օգգօ	2000	Մօզրիթօ	120
Եմիլըն Մանարք					8000
Էրվիլըն Մանարք					8000
Լիգիըն Մանարք					8100

Օրէնք շոգենաւք. Նաւապետ Մընտի, ընդհ. վաճառքով հրլէն աստ հասած է.

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԻՏՕ

Գործակալք

Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա

11

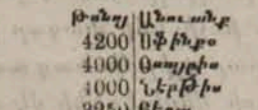

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրփուլի և Միջերկրականի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Փամփուլա	4200	Սֆինքս	3000
Ֆէրոս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէֆթիս	3000
Սէսոսդրիս	3250	Բէրմա	3000
Թիպզ	3250	Լոգիւս	800
Մէմֆիս	3250	Օլիմփոս	800
Մարիոթիս	3250	Սէտիլ	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ. Ռեիթոլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

99 31, Ճէյմս Սդրիդ Լիվրբուլ

Ատենապետ Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ —վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչեւ ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւնները, անզամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցումն, ստամոքսի կարողութեան վաղահաս կորուստ, և ամեն կորուսեալ յառաջ եկած ամեն գործարանական խանգարում.

Կը բուժէ գեռաբրդանեարութիւնը, ջղային եւ արեան հիւանդութիւնները, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւնները, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները. ընդհանուր հիւծութիւնն եւ ապառաժ մը կը կազդուրէ կենսական ոյժերու ուր և կորուստ որ յառաջ եկած է ոու է գտածնաւէ։

Ջղային տկարութեան եւ սոսր հեռանալոյ մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական եւ մնայուն է։ Կենդանացուցիչ գլխացաւներն եւ տրտմութիւն յանձնառութեան ծանրապատկեր հրաշալի արդյունք մը։

ՏՈՔԹՈՐ ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կ'առնէ, արեան մէջ մուծանելով կենսական ելեկտրական տարրը, ֆօսֆօրն, որ ուղեղին կազմակերպական ծծմբային գոյացութիւնն է։ Ամեն կորովը կը կենդանացնէ մարդկային ամբողջ գրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով հաստատութիւն մը, ինչպէս որ կարելի է բոլոր պարտականութիւնները կատարել փոխհատուցմամբ եւ գոհունակութեամբ։ Անսխալ է, կը զուէ եւ կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր առողջութիւն մ՝ կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի զօր ծանուցուած առաջին օրէն իսկ, ջղային դրութեան եւ մտաւորական կարողութեանց նշանաւոր յաւելուածն եւ կորովութեան եւ քաջութեան զգացմամբ մը որ վարժութիւնն հիւանդը չատուց ի վեր կ... էր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած է։ Անօրժակը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Աղեաց պաշտօնը կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը լինի հանդարտ եւ կազդուրիչ։ Դէմքը կ'ըլլայ լեցուն, շրթունքը կը գունաւորին, աչքերը շողշող կը լինին, մարմը պայծառ եւ առոյգ գոյն մը կ'առնու, մազերը այծ կ'առնուն.

Զգուշացէք սոսր նմանութիւններէն. Տոքթոր Լալորի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ամեն շիշերուն մէջ որոց բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կը կրեն ու բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England ... փորագրուած։ Այս դեղին աւնեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած ապականեալ գանազանութեամբ եւ վնասակար կեղծիք։

Մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով.

106 Մ. ԼՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

Անգլիական ընդհանուր մթերանոց. Վ. սիվաս պաշտօնէութեան քով, կայսրան թրամուէյին. 95 և 97.

ԿԱՍ ԴԱՐՈ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ —53 վարձատրութիւնք՝ որոց 14ը ոսկի միտալ եւ 15ը պատուոյ վկայագիրք.

Մէնթայի ճշմարիտ Ալքոլը՝

ՌԻՔԼԷՍԻ ՄԷՆԹԱՅԻ ԱԼՔՈԼՆ Է

Մարսողութեան, ստամոքսի և գլխու ցաւերու համար դեղագանց

Միակ ճշմարիտ ՄԷՆԹԱՅԻ ԱԼՔՈԼՆ է որ հեշտահամ, առողջ և աժան ըմպելի մըն է, տաք երկիրներուն մէջ անհրաժեշտ։ Զգուշական հզօր դեղ մըն է ընդդէմ տարափոխիկ հիւանդութեանց ինչպէս և արգուզարդի ու ակռայի ընտիր ջուր մը։—Կը գտնուի ամէն լաւ Դեղավաճառատանց և Դեղարաններու մէջ։

ԿԸ ՏԱՐՈՒԻ ՆԱԵՒ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ Ի ԼԻՈՆ, 9, Պառ տ'էրպօլէ.

ՌԻՔԼԷՍԻ ՄԷՆԹԱՅԻ ԲԱՍԹԻԼՆԵՐԸ

Կեդրոնատեղի Բարիզ, 14, Ռիշէ փողոց.

Պահանջել Ռիքլէսի անունը 150

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ԴԱՄՊՎԷՊԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վրայի յարկը

Այս նշանաւոր գործատունն, որ արժանաւոր համբաւ մի ստացած է ի մեզ, այժմեան եղանակին աթիւ իւր վաճառքներու քանակութեան վրայ յաւելում մի կ'ընէ, որ արդէն բազմաթիւ է Ֆրանսական, Անգլիական, Գերմանական եւ Զուիցերական բրդերու զանազան տեսակներով։

Հետեւապար իւր բուն գործարանին ապրանքներուն վրայ որ են՝ օժտի համար ամեն տեսակ ծածկոցներ, բանուած, կիսագլխաւոր, քողեր, քօրսէ, թաշկինակ, ակռանի պիտոյք, չալեր, չալիներ, սատանաներ, ֆլանել կանանց օրիորդաց և փոքր աղջկանց համար զարդագաստներ, աւելցած է ուրիշ տեսակ անթիւ նիւթեր բոլորն ալ ընտիր տեսակէ։

Հասարակաց զարմանքը կը գրաւէ մանուանդ այն վայելուչ և զանազան տեսակ վերարկուներն և ճաքէթներն կանանց օրիորդաց և տղայոց, որք բոլորն ալ վերջին նորաձեւութեան համեմատ ճաշակով ու չքնաղութեամբ յօրինուած են։

Ցաւելում մի բրած է նաև պատրաստուած զգեստներու պատրաստութեան նորաձեւութեան վրայ որ արդէն ճոխ է այնքան, և իւր ընդարձակ արհեստանոցին շնորհիւ կրնայ կատարելապէս գոհացնել բոլոր իւր յաճախորդները նոցա ճաշակին ու բաղձանաց համեմատ ի գործ դնելով ինչ որ պարագային։ Կը գտնուի նաև մինչեւ 16 տարեկան տղայոց համար ամեն տեսակ զգեստներ բալթօներ խիստ չափաւոր գներով։ Կը ծախուին մեծ եւ փոքր քանակութեամբ

ՍԱԼԿԱՐԵԱՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՅ 8

ԽԱՐԻՍՄԱ

ԿԵՆԱՑ, ԵՆԱՄՏԻՑ ԵՒ ՕԺՏԻՑ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԵՆՆԱ

Գործառութիւնք 1889 Դեկտ. ամսուն

Այս ամսուան մէջ ստացուած և ստորագրուած են 844 նոր մուրհակներ (բոլիս) որք կը կազմեն ապահովագրեալ դրամագլուխ, Ֆր. 5.417.407.50

Բաժիններու գանձ. » 432.287.03

Վճարմամահուանց աթիւ » 296.100 —

1888 դեկտ. 31ին երաշխաւորեալ հասոյթ, Ֆր. 88.469.460.35

Ամբողջութիւն ապահովագրեալ գումարոց, Ֆր. 434.419.824.71

Վճարեալ գումար » 152.322.584.88

Տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր Գործակալութիւն Պ. ԼԻՈՆԷԼ ՊՈՆՏԻ, Թիւնէլլի հրապարակ, տուն Մայէրի, երկրորդ յարկ. 105

Ընկերութեան ներկայացուցիչն է Պ. Ա. ԱՏԼԷՐ

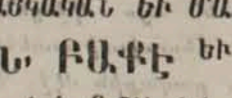

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէլիայի և Բաթումի միջև կանոնաւոր բանող

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Սեւտօփ որ պիտի մեկնի սեպտ. 16ին.

Բարիզ Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 250 Ֆրանք

Բ. » 178 »

Ուղեւորք և ապրանք ընդունուին

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն ԹՈՄՈՒԹԷ ԲՐՊՈՒԼ

14 Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլլէթ Մահմուտ փաշա, Թիւ 14

ՃԱՆԴԱՆԻ

ՋԻՑԱՀԻԹԷՆ ՀԱՏԻԿՆԵՐ

Տր. Գլէրդանի ճանդանի [սանտալ աղաճը] հատիկները, Բարիզի Բժշկական Ակադեմիա ին հաւանութեամբը պատրաստուած, կը պարունակեն Ջրու հիւթը՝ բորակ, թափանցիկ և ոսկեգոյն գիւրալոյծ ու գիւրամարս փէլլագիններեան պատեանի մը ներքեւ։

Փորձուած ազդեցութիւն մը ունին ընդդէմ միզական փամփուշտի բորբոքմանց, նոր կամ պարբերական տարափոխիկ ջերմմաղութեանց և սերմնահոսութեանց, որք մէկ քանի օրուան մէջ կը բուժին առանց ձախորդ հետեւանքներ թողլու։ Գլէրդանի ճանդանի հատիկները կրնան առնուիլ ջերմագրութեան ամէն ժամանակներու։

«Գլէրդանի ճանդանը հետ չունի, մարսողական գործարանաց մէջ խանգարում յառաջ չբերեր՝ մինչեւ այսօր գործածուած բաղադրութեանց պէս. Գնոյն տոկուութեամբը, մատչելի է ամէն քսակներու։ Պէտք է հաւատալ ըլլալ թէ որուակն իրօք կը կրէ Տր. Գլերդանի ստորագրութիւնը։ Ամուակին կցուած է հր ածանցի թուղթ մը. փոքրաքանակ կը վաճառուի գլխաւոր դեղատանց մէջ։—Մեծաքանակ՝ Տան Ֆռէտ, 19, Ժագօպ փողոց, Բարիզ, և գլխաւոր դեղավաճառանոցը։ 64

ՖԷՐՆԷԴ-ԲՐԱՆԳԱ

Մամուլոր բաղադրութիւն Միլան Բրանգա եղբարց

Մատակարարք Իտալիոյ Արքայական Տան

Ոսկեայ չքադրամ՝ Բարիզի 1889ի Տիեզերական Արուեստահանդիսին մէջ.

Բաւն տարուան յաջողութիւն յԻտալիա, յԱմերիկա, ի Հնդկաստան, յԱրեւելս և յԵգիպտոս —Շքադրամ 1885ի Անվէրսայի, 1884ի Թուրինի, 1883ի Նիսի, 1881ի Միլանի, 1888ի Մելպուրնի և Պրուսէլի, 1879ի Սիտնէյի, 1878ի Բարիզի, 1876ի Ֆիլատելֆիոյ, 18 3ի Վիեննայի միջազգային ցուցահանդէսներուն մէջը։

ՖԷՐՆԷԴ-ԲՐԱՆԳԱ ստամոքսապահական ամենէն ծանօթ ըմպելին է։—Շատ բժիշկներէ կը յանձնարարուի իբր զգուշական գարմանական ճախճային երկիրներու տենդերու, տարափոխիկ հիւանդութեանց և քոլերայի։

ՖԷՐՆԷԴ-ԲՐԱՆԳԱՆ կը դիւրացնէ մարսողութիւնը, կը հանդարտեցնէ ծարաւը, կը գրգռէ ախորժակը, կը բուժէ գլխու ցաւը, գլխու պտոյտը, ջղային ցաւն և մելամաղձութիւնը։

Այս ըմպելիք, բոլոր ծանօթ ըմպելիներէն և ամէնէն գերազանց, կ'առնուի ամեն օր ճաշէն առաջ իբր ախորժաբեր։ Ճաշէն յետոյ, ազդու մարսողական է։ Կարելի է խառնել զայն վերմութի, գինիի, սելծի ջրոյ և խահուէի հետ.

ՖԷՐՆԷԴ-ԲՐԱՆԳԱՆ, ինչպէս և նոյն տան վերմութը, կը գտնուի գլխաւոր ահուշարարաց, նպարավաճառաց և գինեվաճառաց քով։

Թուրքիոյ համար կեդրոնատեղին է ՊՈՆՈՄԻ և ԲԵՔՔԻԱ 107

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀՈՏԱՒԷՏ ՆԻՒԹԵՐ

ՔՐԱՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ, 117, ՆԻՒ ԲՈՆԴ ՍԴՐ. ԼՈՆՏՈՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ

ԼԷ ԺՈՒԱՅՕ ՏԸ ԼԱ ԳՈՒՌՈՆ, նոր պաշտելի հոտ
ՔՐԱՊ ԷՓԼ ՊԼՈՍՍՈՄՍ, վարդի խնձորենւոյ ծաղիկք
ՑԱՐԻՆԱ, Ռուսական գագանոյշ հոտ
ՀՈՒԱՅԹ ԼԻԼԱՔ, ճերմակ եղեսան
ԳՈՐԻԼՈՐՍԻՍ, Նորելուկ
ՔԱՑՄԱ ՎԻՕԼԷԹ, ճռաւարդը
ԱՍՖՈՏԷԼ, ՕՐՔԻՏԻԱ, ՉԻՔԻ, ևն.
ՀՈՒԱՅԹ ԷԼԻՕԴՐՈՓ

ԼԸ ՊՈՒՔԷ
ՃՈՔԻ ՔԼԷՊ
ՕՒՈՓՈՆԱՔՍ
ՎԻՕԼԷԹ
ԻԼԱՆԿ-ԻԼԱՆԿ
ՄԻԼՖԼԷՕՐ
ՃԷՐՄԱՆ ՎԱՅԹ ևն.

«Քրապ Էփլ Պլոսսոմսի աւթիւ, Լոնտոնի Քուորդ լրագիրը կ'ըսէ. «Եղանակին ամենէն նորելուկ հոտերէն գերազանց կը համարինք Քրապ Էփլ Պլոսսոմը, Լոնտոնի Քրաուն ընկերութեան. Կը ծախուի թագի ձեւով խիցեր ունեցող շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ԼԱՎԱՆՏԸՐ ՍԱԼԹՍ, անգլիական աղեր լավանտայով — «Վայելուչ նորելուկ արգուզարդի աւզանի համար։ Լավանտայի գերընտիր անուշահոտութիւն. Եթէ շիշը մէկ քանի վայրկեան բաց թողլու, սենեակին օդը կը մաքրուի և կը զովանայ։» Այսպէս կ'ըսէ Լոնտոնի «Տիկնանց Լրագիրը»։ Գերազանց պայման մըն է ընդդէմ գլխու ցաւերու, հարբուխի ևն։ Կը ծախուի թագի ձեւով խիցեր ունեցող կանաչ շիշերու մէջ։ Միւս բոլոր տեսակները կեղծ են.

ՕՐԱԼԻՆ փոշի. Տիկին Աստելինա Բադդի կը գրէ. «Գոհունակութեամբ կ'ըսեմ թէ ձեր Օրալինը շատ գերազանց կը գտնեմ. Մորթին վրայ կը թողու շատ հաճելի տպաւորութիւն մը. ԱՏԷԼԻՆԱ ԲԱԴԴԻ»

ՆՈՒՐԲ ՕՃԱՌՆԵՐ վայրի խնձորի ծաղիկներով Սափոն Ջարինա, Սափոն Լիլա Պլան, Սափոն Բօրթ Անկլէզ, փկլայէգ անգլիա. Անգլիական քոլոնեի ջուր, Անգլիական լավանդայի ջուր, Գոլտ Քրէմ և այլն.

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ Ներկայացուցչին քով. Մ. ԼՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վ. սիվաս. պաշտօնէութեան քով, կայսրան թրամուէյին, 95 և 67 106

ՄԱՐԱՎԻԼԻԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԻՉ

Ցաւէն կը ջնէ խարշամները և ո և է կերպով յառաջ եկած ալիքները։ Կ'անհետացնէ ծաղկի նշանները, ցաները, արեւն բացած ալբուցքը ևյլն։

Դէմքին կուտայ երիտասարդութեան ամէն հրապոյրները։ Գեղեցիկ սեւին նիւթին խնամոց համար թանկագին գիւտ։

Թուրքիոյ համար ներկայացուցիչն է Պ. Ֆ. Պէլլօ, Երկուքէնեան խան, Պոլիս։ Ընդհանուր մթերանոցն է Նալմանա Գարատանտա, Ղալաթիա, Սիւքալէ գալէքսէրէ, Վալտէտալթ փողոց —կեդրոնն գլխաւոր համար, գիտել միայն մթերանոցն։ 33

ՊՈՒՏԱՓԷՇԹԻ ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ

(ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ) ԱՂԲԻՒՐ

1885ին Հունգարիոյ Մայրաքաղաքի Տիեզերական Ցուցահանդէսին մէջ՝ յառաջդիմութեան, մրցման կարողութեան եւ արտածման մեծ միտալ ստացած է, զոր այդ ցուցահանդէսին դարաւորք նշանակած էին իբր առաջին մրցանակ մաքրողական հանքաջրոց համար։

Այս աղբիւր մեծագոյն մրցանակներն պատուած է իւր ցուցահանդէսի մէջ. կը փայլի եօթն ոսկեայ եւ արծաթեայ միտալներով. բայց սաստ բժշկական աշխարհին համարումը կը վայելէ իր ազդուութեան և անսուլութեան զարմանալի կարողութեան համար։

ՖՐԱՆՍՈՒԱ-ԺՈԶԷՖ աղբիւր վերջերս գրուատուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիայէն և Լոնտոնի համբաւաւոր Լքինկըն-Հօսբիդալ հիւանդանոցէն. բայց սաստ, այս ջուրն արդէն առաջին փորձով կը յայտնէ ինքզինքը։ Այս ջուրին վրայ տեսաբանքներ ծրիաբար կը տրուին այս ջրին բոլոր մթերանոցներու, գլխաւոր դեղատանց և Պուտափէշթի դրասենեակին մէջ.

Նմանօրինակ ուրիշ ջրերու հետ շփոթութեան առաջքն առնելու համար, խոհեմութիւն է միշտ փնտռել «Ֆրանսուա-Ժոզէֆի մաքրողական աղբիւր»ին նշանն որ կը գտնուի ամէն շիշերուն վրայ։

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ

FRANÇOIS JOSEPH

ՊՈՒՏԱՓԷՇԹ (ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ)

Օրինաւորական կերպով ընդունուած է իբր անվրէպ ազդուութեան համար։

ԱՄԷՆ ՈՒՐԵՔ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Կը գտնուի Տ. և Մ. Մեգիրի և Ս. Քրիգիւեա՝ Պոլիս, Ս. Գասդորիատէս և Ա. Թիթթոս՝ Ղալաթիա, Ճ. Փանզոլա՝ ի Բերա։ Թուրքիոյ համար յօրծակալն է Պ. Ֆ. Պէլլօ, ի Պոլիս. 34

ՄԱԴԴՈՆԻ

ԿԻՍՀԻՒՊԼԸՐ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ԲՆԱԿԱՆ ՋՈՒՐ

Կալաթոսրայի թթուուտ աղբիւր ամենամաքուր

ՍԵՂԱՆԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԵՒ ԶՈՎԱՐԱՐ ԸՄՊԵԼԻ

Հազերու, խաչափողի բորբոքմանց, ստամոքսի և աղեաց համար յանձնարարեալ.

Հայնրիխ Մադդոնի, Գարլսպատ և Վիեննա 105

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ՍՊԱՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

Սկսեալ ի 1 Մայիս (Ն. Տ.) 1890, մինչեւ նոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

Առաւօտ (6–26), Իրիկուն (28–50); each cell ժ. վ.

	6	8	10	52	12	14	16	18	20	22	24	26
Կ. Պոլիս	6 30	7 ...	7 30	7 50	8 30	9 ...	9 30	10 ...	10 30	1 ...	11 30	12 ...
Գում-գաբու	6 9	7 9	7 39	8 8	8 39	9 9	9 39	10 9	10 9	1 9	11 39	12 ...
Եէնի-գաբու	6 43	7 13	7 43	...	8 43	9 13	9 43	10 13	10 43	11 13	11 43	12 13
Տաւշան փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 49	7 19	7 48	...	8 49	9 18	9 49	10 19	10 49	11 18	11 49	12 19
Եէտի-գուլէ	6 54	7 23	8 1	8 22	8 54	9 21	9 54	10 25	10 54	11 21	11 54	12 22
Մագրիգիւղ	7 9	7 33	8 12	8 39	9 6	...	10 5	10 35	11 6	...	12 6	...
Այ Ստեֆանօ	7 18	...	8 21	8 52	9 15	...	...	...	11 15	...	12 17	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	9 2	...	...	...	...	...	...	12 25	...

	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48	50	
Կ. Պոլիս	1 30	2 ...	2 30	3 ...	4 ...	4 30	5 ...	5 30	6 ...	6 30	7 ...	7 30	...
Գում-գաբու	1 39	2 9	2 39	3 9	4 9	4 39	5 9	5 39	6 9	6 39	7 9	7 41	...
Եէնի-գաբու	1 43	2 13	2 43	3 13	4 13	4 42	5 13	5 42	6 13	6 43	7 13	7 45	...
Տաւշան փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	1 49	2 18	2 49	3 19	4 19	4 47	5 19	5 47	6 19	6 49	7 19	7 51	...
Եէտի-գուլէ	1 54	2 21	2 54	3 23	4 25	4 54	5 24	5 50	6 24	6 53	7 23	7 56	...
Մագրիգիւղ	2 6	...	3 5	3 36	4 35	5 5	5 36	...	6 36	7 4	7 34	8 7	...
Այ Ստեֆանօ	2 15	...	...	3 45	...	...	5 45	...	6 47	...	7 42	...	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	...	...	...	...	...	6 55	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ-ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

Առաւօտ (5–25), Իրիկուն (27–49); each cell ժ. վ.

	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25
Քիւչիւք Չէք.	...	6 50	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	6 30	7 ...	...	8 ...	8 30	...	9 30	...	...	...	11 30
Մագրիգիւղ	6 40	7 10	7 40	8 11	8 40	...	9 40	10 10	10 40	...	11 40
Եէտի-գուլէ	6 52	7 22	7 51	8 23	8 52	9 26	9 53	10 24	10 53	11 26	11 53
Սամաթիա	6 56	7 26	...	8 26	8 56	9 29	9 57	10 28	10 57	11 29	11 57
Տաւշան փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի-գաբու	7 2	7 32	...	8 32	9 2	9 34	10 3	10 34	11 3	11 34	12 3
Գում-գաբու	7 8	7 38	7 59	8 38	9 8	9 38	10 8	10 38	11 8	11 38	12 8
Կ. Պոլիս	7 16	7 46	8 7	8 46	9 16	9 6	10 16	10 46	11 16	11 46	12 16

	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	47	51	49	
Քիւչիւք Չէք.	...	1 20	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	1 30	...	2 30	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Մագրիգիւղ	...	1 40	...	2 40	...	4 ...	...	...	...	6 ...	...	7 6	...	...
Եէտի-գուլէ	1 24	1 53	2 26	2 53	3 10	4 10	4 40	5 10	...	6 10	7 10	7 18	...	...
Սամաթիա	1 28	1 57	2 29	2 57	3 24	4 24	4 53	5 23	5 55	6 23	7 34	7 43	8 14	...
Տաւշան փաշա	...	...	...	...	3 28	4 28	4 57	5 27	5 58	6 27	...	7 57	8 29	...
Եէնի-գաբու	1 34	2 3	2 34	3 3	3 34	4 34	5 3	5 33	6 4	6 33	...	...	8 33	...
Գում-գաբու	1 38	2 8	2 38	3 8	3 38	4 38	5 8	5 38	6 8	6 38	7 42	8 6	8 39	...
Կ. Պոլիս	1 46	2 16	2 46	3 16	3 46	4 46	5 16	5 46	6 16	6 46	7 50	8 15	9 43	...
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	8 51	...

Փ. Ճ. Ծրարներն անխափ կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Չոլէն Մագրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջև բանող կառախմբոց մէջ միայն կ'ընդունուին. Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. վակոններ. 13